

Kapitola 3

Evropský rozměr české zahraniční politiky*

Vít Beneš

V této kapitole se věnujeme evropskému rozměru české zahraniční politiky v roce 2013. Shrňme ideová východiska české politiky v EU, vládní agendu i příspěvky jednotlivých aktérů k formulaci evropské politiky ČR. Hned na úvod však musíme zmínit důležitý počín z hlediska koncepční báze české politiky vůči EU: vydání *Strategie působení ČR v EU*.¹ Strategie byla schválena vládou 15. 5. 2013 s podtitulem *Aktivní politika pro růst a konkurenceschopnou Evropu*. Její zpracování probíhalo v gesci Úřadu vlády ČR už od roku 2010 a sama strategie byla dlouho očekávaná. Vypracování koncepce působení ČR v EU měla vláda premiéra Petra Nečase ve svém programovém prohlášení a vznik samostatné strategie působení ČR v EU předpokládala *Koncepce zahraniční politiky ČR v EU* vydaná v roce 2011. Pro připomenutí uvádíme, že posledním strategickým dokumentem v oblasti evropské politiky ČR byla *Koncepce směřování České republiky v rámci Evropské unie na léta 2004 až 2013*,² vypracovaná vládou Vladimíra Špidly (ČSSD).

Členství ČR v EU je ve Strategii vnímáno skrze „*hodnotové ukotvení v prostředí dlouhodobé demokratické stability*“ a po ekonomické stránce skrze „*např. odbourávání překážek obchodu, investic a spolupráce mezi státy*“. Tato dikce v zásadě odpovídá předchozím strategickým materiálům týkajícím se EU. Za jeden z nejhmatatelnějších výsledků dosavadní vzájemné spolupráce vláda dlouhodobě považuje vnitřní trh. Současně je „*dokončení a ochrana vnitřního trhu a rovných podmínek hospodářské soutěže*“ vnímáno jako „*správná cesta*“ k obnovení zdravého hospodářského růstu a stability v EU a v eurozóně. Tomu odpovídá vymezení prioritních oblastí zájmu ČR. Na prvním místě je zmíněna podpora rozvoje vnitřního trhu, následuje efektivní využití politiky soudržnosti (tomuto tématu byla v roce 2013 v ČR věnována velká pozornost), včetně propojení s cíli strategie Evropa 2020. Na třetím místě je zmíněna perspektiva přijetí společné měny (viz níže) a „*další sektorové priority*“ (prostor svobody, bezpečnosti a práva, rozšíření EU a politika sousedství, SZBP a společná obchodní politika).

Strategie působení ČR v EU vzbudila určité rozpaky. Velký důraz je kladen na ekonomické otázky, naopak klíčové otázky institucionálních reforem jsou potlačeny. Ve strategii chybí diskuse o obecných otázkách směřování EU a role České republiky v ní.³ Strategii chybí časové horizonty a jasná provázanost cílů, nástrojů a aktérů.⁴ V neposlední řadě je kritizován i způsob jejího vzniku – strategie nebyla konzultována s opozicí. Podle vyjádření jejích tvůrců to ovšem není chyba, ale odpovídá to charakteru dokumentu – strategie byla koncipována jako dokument shrnující vládní pozice.⁵ Bohužel byla sepsána až téměř tři roky po přijetí programového prohlášení a vláda, jejíž pozice měla strategie shrnovat, zmíněnou strategii přežila o pouhé dva měsíce. Strategie tedy nesloužila jako podklad pro vládní politiku, v lepším případě bude využita jako podklad pro další diskusi s opozicí a veřejností, v horším případě bude po volbách odložena „do šuplíku“.

Rok 2013 byl také rokem nástupu prvního přímo voleného prezidenta do úřadu a rokem pádu Nečasovy vlády. První přímé volby prezidenta ČR probíhaly v lednu 2013. Zvítězil v nich Miloš Zeman (premiér vlády ČR z let 1998–2002, bývalý dlouholetý předseda České strany sociálně-demokratické a později předseda Strany práv občanů – Zemanovci), který se ujal úřadu 8. 3. 2013. V červnu podala demisi vláda premiéra Nečase. Poté prezident Zeman jmenoval vládu premiéra Jiřího Rusnoka, která však nezískala důvěru parlamentu, a v říjnu pak proběhly předčasné volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Volba levicového a proevropského prezidenta, nástup úřednické vlády a předčasné volby, ve kterých utrpěla porážku euroskeptická ODS, vyvolaly očekávání změny celkového směřování evropské politiky ČR.

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Pokus odpůrců eura o politizaci

V roce 2013 jsme zaznamenali výrazné posuny na české politické scéně. Na začátku roku 2013 proběhly první přímé volby prezidenta. K 7. březnu skončil mandát prezidenta Václava Klause, který si vytyčil boj proti Evropské unii jako klíčové téma své politické kariéry. Novým prezidentem se stal M. Zeman, jenž se označuje za eurofederalistu (blíže viz příslušná část této kapitoly).

K výrazným posunům došlo i na stranicko-politické scéně. Do července 2013 vládl kabinet premiéra Nečase, ve kterém byla nejsilnějším koaličním partnerem Občanská demokratická strana, dalšími koaličními partnery byla TOP 09 a LIDEM (Liberalní demokraté, kteří vznikli v roce 2012 odchodem části poslanců Věcí veřejných). Co se týče ODS, její ideový profil ve vztahu k EU zůstával v zásadě nezměněn oproti předchozím letům. Premiér a předseda ODS Nečas vystupoval jako rozhodný zastávce jednotného vnitřního trhu, odmítal myšlenku finanční daně právě z obavy z dopadů na vnitřní trh.⁶ Představitelé ODS tvrdě kritizovali „centrální plánování a sociálně-inženýrské projekty“ v EU, zároveň odmítali nálepku „protievropská strana“, sama strana se označuje jako eurorealistická či antifederalistická.⁷

ODS i nadále podporovala úsporná rozpočtová opatření na evropské i národní úrovni jako cestu z ekonomické krize. Na unijní úrovni ODS prosazovala „*úsporný a vyrovnaný*“ Víceletý finanční rámec EU pro roky 2014–2020⁸ a kritizovala „*nezodpovědně hospodářící státy*“, zároveň však vystupovala proti „*centrálnímu dohledu*“ Evropské komise nad hospodařením členských států. Podle ní je nepřijatelné, aby EK posuzovala a rozhodovala o proporcích národních rozpočtů ještě před tím, než taková rozhodnutí projdou politickou debatou poslanců národních parlamentů.⁹ Postoj ODS k ekonomické krizi v eurozóně a EU by se dal vyjádřit sloganem „*Krizi integrace nelze léčit další integrací*“.¹⁰ Představitelé ODS konstantně kritizovali to, co považují za nežádoucí posilování nadnárodních institucí (Evropského parlamentu a Evropské komise). Například v červenci premiér Nečas vyjádřil svůj nesouhlas s kritickým usnesením Evropského parlamentu ohledně stavu dodržování lidských práv v Maďarsku.¹¹ Nečas jednak nepochybuje o demokratičnosti Maďarska, zároveň však vyjádřil znepokojení nad vměšováním se Evropského parlamentu do vnitřních věcí jednotlivých členských států – podle něj jde o nebezpečný precedens.¹²

V roce 2013 byla ODS hlavním tahounem politizace otázky přijetí eura v ČR. ODS i nadále trvá na tom, že o otázce přijetí eura by měli občané rozhodnout v referendu. Podobně jako v předcházejících letech argumentuje tím, že „*bychom vstupovali do úplně jiné eurozóny, než jaká existovala v době před deseti lety*“.¹³ Je zřejmé, že ODS je proti přijetí eura a že by v takovém referendu doporučila hlasovat proti jeho přijetí. ODS dlouhodobě vystupuje proti euru a na začátku roku 2014 dokonce spustila petici proti přijetí eura v ČR.¹⁴

Rostoucí polarizace mezi eurorealisty a euroskeptiky

V roce 2013 jsme byli svědky (další) personální a ideové polarizace mezi ODS na jedné straně a jejím bývalým předsedou V. Klausem. Už od počátku roku se ODS pokoušela získat Klause jako lídra pro kandidátku do voleb do Evropského parlamentu, které měly proběhnout v roce 2014. Europoslanec za ODS J. Zahradil se jednak obával tříštění euroskeptických hlasů, pokud by Klaus kandidoval za jiný subjekt, jednak by to podle něj byla příležitost k „*restartu vzájemných vztahů*“ mezi Klausem a ODS.¹⁵ V podzimních volbách do Poslanecké sněmovny V. Klaus podpořil konkurenční volební blok Hlavu vzhůru. V září potom inicioval euroskeptický manifest „*Demokraté v Evropě, vzbud'ťme se!*“,¹⁶ který kromě jeho českých následovníků podepsal i Nigel Farage, poslanec Evropského parlamentu a předseda britské euroskeptické strany United Kingdom Independence Party (UKIP). V. Klaus považuje britské konzervativce za málo eurokritické a partnera vidí spíš ve straně UKIP N. Farage.¹⁷ Připomínáme, že britská Konzervativní strana, se kterou ODS v roce 2009 v Evropském parlamentu založila politickou skupinu Evropští konzervativci a reformisté (ECR) a evropskou politickou stranu Aliance evropských konzervativců a reformistů (AECR), je konkurentem a kritikem strany UKIP. Britský europoslanec Martin Callanan (předseda skupiny ECR v EP) a český europoslanec Jan Zahradil (předseda AEER) reagovali na Klausův manifest prohlášením, ve kterém vyjádřili připravenost na případnou spolupráci s českým exprezidentem, současně zdůraznili, že „*jak ECR, tak AEER jsou jedinými relevantními politickými uskupeními, která mohou*

v *dlouhodobé perspektivě prosadit reformní kurz v EU*.¹⁸ V. Klaus ale sblížení s ODS a možnost kandidovat do Evropského parlamentu odmítl. Definitivně se tak potvrdila polarizace mezi ODS a jejím bývalým předsedou.¹⁹

Volby do Poslanecké sněmovny v říjnu 2013 znamenaly výraznou porážku etablované euroskeptické/eurorealistické ODS. Přestože se do parlamentu nedostalo euroskeptické hnutí Hlavu vzhůru podporované V. Klausem, své zastoupení získala populistická a euroskeptická strana Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury (dále jen Úsvit). Z programu se dozvíme, že strana chce „*sebevědomý suverénní český stát*“, který by nebyl „*provincií EU*“, požaduje referendum o každém předání státní suverenity na orgány EU, avšak podporuje EU jako „*volný trh zboží, služeb a práce*“.²⁰ Postoj Úsvitu k integraci lze označit jako odmítavě-schizofrenický.²¹

Nepolitická evropská politika hnutí ANO

Skutečným vítězem podzimních voleb bylo politické hnutí ANO 2011, které se umístilo na druhém místě za Českou stranou sociálně demokratickou. V oblasti zahraniční a evropské politiky je hlavní ambicí hnutí ANO obnovení „*důstojného mezinárodního postavení ČR*“, která by měla být v prvé řadě „*důvěryhodným partnerem*“.²² Evropská unie je pro hnutí „*nesmírně důležitá jako strategický ekonomický partner*“, zároveň se však chce „*konstruktivně vymezovat vůči nesmyslné byrokracii*“. Rezortní program se omezuje na „*efektivnější využití veškerých evropských dotací*“.²³ Přestože hnutí ANO prosazuje aktivní postoj k evropské integraci, jeho postoje k dlouhodobému směřování evropské integrace i aktuálním otázkám zůstávaly v roce 2013 vágní a nejasné. Předseda hnutí Andrej Babiš se dostatečně neorientuje v evropských tématech, podle jeho vyjádření se bude schopen rozhodovat skrze úředníky, kterým důvěřuje. Z jeho vyjádření nicméně vyplývá, že podporuje rozhodnutí bývalého premiéra Nečase nepodepsat Fiskální pakt. Přijetí eura považuje za nevýhodné pro Českou republiku, stejně tak další sjednocování na evropské úrovni, např. v oblasti daní a kontroly národních rozpočtů.²⁴ Celkově hnutí ANO chybí jasný ideový profil v evropských otázkách. Předseda hnutí A. Babiš byl nakonec donucen formulovat svůj názor na některé otázky, zároveň však dává jasně najevo, že plně důvěřuje stranickým expertům a dokonce i úředníkům. ANO bylo ukázkovým příkladem nepolitizace evropské problematiky a přesunutí agendy do rukou buď stranických expertů, nebo rovnou úředníků.

Depolitizace evropských témat na straně ČSSD

Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) ve vztahu k EU setrvává na svých ideových pozicích. ČSSD podporuje další fiskální a ekonomickou integraci EU. Například Evropský stabilizační mechanismus považuje za účinný nástroj pomoci ohroženým ekonomikám eurozóny. ČSSD podporuje v rámci celé EU zavedení daně z finančních transakcí, která by měla být přímým příjmem do rozpočtu EU.²⁵ ESM i další pokrok při koordinaci hospodářské politiky i harmonizaci daní považuje za nezbytné a žádoucí kroky v další integraci zemí eurozóny, „*mezi které by v budoucnu měla přijít Eura vstoupit i naše země*“.²⁶

Podobně jako v případě hnutí ANO i ČSSD je motivována ambicí „*posílit naši pozici v rámci Evropské unie*“. Odmítá údajnou „*politiku izolace*“ předchozí Nečasovy

vlády a prosazuje „*realistickou a sebevědomou obhajobu národních zájmů na půdě Evropy*“.²⁷ Představitelé ČSSD kritizovali přechod od celounijních řešení k řešení na mezivládní úrovni a odmítli model dvourychlostní integrace, zvláště pokud by Česká republika nebyla v hlavním proudu. „*Z geopolitických důvodů*“ by se ČR měla takového scénáře vyvarovat.²⁸

Rétorika ČR jako „*odpovědného člena EU*“ hraje klíčovou roli v argumentaci představitelů ČSSD. Podle nich ČR stojí před volbou, „*jestli se bude dál posouvat k periferii EU, nebo se naučí přijímat zodpovědnost, akceptuje své závazky v plné míře a zařadí se do rozhodování o evropské budoucnosti*“.²⁹ Co se týče institucionálních otázek, podle prezidentského kandidáta za ČSSD Jiřího Dienstbiera je třeba posílit pravomoci Evropského parlamentu tak, „*aby se jednalo o opravdové legislativní těleso*“. Podle ČSSD je evropský parlament „*okastrován*“ o zásadní parlamentní kompetenci – iniciovat legislativu.³⁰ Přestože v rozhovorech a na konferencích někteří představitelé ČSSD dávají najevo na české poměry radikální federalistické postoje, v programových dokumentech nic takového nenajdeme. Volební program pro podzimní volby se v sekci „*Aktivní členství v Evropské unii*“ omezil na standardní apel na „*zlepšení čerpání prostředků z fondů EU*“, a na opatrné „*připravování ČR ke vstupu do eurozóny*“.³¹

Oproti prezidentovi Zemanovi, ČSSD zaujímala vůči otázce přijetí eura opatrnější postoj, mj. s ohledem na negativní postoje veřejnosti. Oficiální politikou ČSSD je „*příprava*“ a „*plnění podmínek*“ pro přijetí eura. Samotné přijetí eura přesahuje horizont volebního období. Podle jednotlivých představitelů je v zájmu ČR přijmout euro, ovšem až poté, co „*se nějaký způsobem vyřeší slabiny eurozóny*“.³² Podle Jana Mládky z ČSSD je potřeba nejprve vyřešit, kdo zaplatí staré veřejné i soukromé dluhy v některých členských státech eurozóny. „*Nicméně tyto problémy budou nejdéle za 5 let vyřešeny a členství ČR pak může být znovu na stole*“.³³ Hlavním argumentem zastánců členství ČR v eurozóně z ČSSD je ekonomická provázanost ČR s jádrem eurozóny, zejména pak s Německem.³⁴ Čeští politici se s ohledem na minulou zkušenost i na zkušenost okolních zemí většinou vyhýbají stanovování dat možného přijetí eura v ČR.³⁵ Nicméně J. Mládek nakonec určité datum předložil – za reálný termín vstupu ČR do eurozóny považuje roky 2019–2021.³⁶

ČSSD, či spíše její jednotliví představitelé, zaujímají na rozdíl od hnutí ANO k Evropské unii jasný ideový (politický) postoj. Zdá se však, že ve svém politickém programu vědomě potlačili evropská témata. Důvodem může být obava, že by jí příliš proevropský či eurofederalistický postoj mohl uškodit ve volbách.

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: AGENDA A UDÁLOSTI

V následující části představíme vládní agendu a politiku ve vztahu k Evropské unii v roce 2013. Stejně jako během posledních pár let dominovaly evropské agendě ekonomické otázky související s ekonomickým vládnutím v eurozóně – prohlubování integrace eurozóny (prohloubená a skutečná hospodářská a měnová unie) s cílem zabránit

opakování dluhové krize. Během roku 2013 se EU věnovala bankovní unii. Byla schválena unijní legislativa formalizující vznik prvního pilíře bankovní unie (jednotný mechanismus dohledu) a zároveň bylo dosaženo dohody o podobě druhého pilíře bankovní unie (jednotný mechanismus pro řešení problémů bank). V listopadu proběhl klíčový summit Východního partnerství ve Vilniusu. Východní partnerství je dlouhodobě klíčový zájem ČR v EU, nicméně summit ve Vilniusu můžeme naopak označit za vrchol krize Východního partnerství. Během roku začala také diskuse o interinstitucionální dohodě mezi Evropským parlamentem a Radou. V této souvislosti neformální setkání GAC řešilo i otázku politizaci Evropské komise díky volbám do Evropského parlamentu. Šlo o otázku, kterou Rada a i čeští zastupitelé byli donuceni řešit kvůli asertivnímu vystupování EP v předvečer voleb do Evropského parlamentu (květen 2014).

Bankovní unie

V předchozí ročence o české zahraniční politice jsme psali o tom, že Nečasova vláda vnímala jako *klíčový problém*, že bankovní unie má dopady i na ČR, aniž by se země k projektu připojila. Během roku 2012 se v české vládě diskutovalo, jestli by ČR měla projekt vetovat. Česká strana viděla problém v tom, že většina tuzemských bank jsou dcery bank v eurozóně. Proto se předpokládalo, že bankovní unie by mohla mít negativní dopady na české banky, i v případě, že do bankovní unie ČR nevstoupí. Na konec se ovšem česká vláda spokojila se zárukami, že případná transformace českých bank z dceřiných společností (pod dohledem ČNB) na pobočky (pod dohledem ECB) by byla možná pouze se souhlasem ČNB.³⁷

Pozice ČR vůči bankovní unii zůstávala v roce 2013 v zásadě nezměněna. Česká republika deklaruje zájem na dlouhodobé stabilitě finančního trhu, a to nejen v členských státech eurozóny, ale v celé EU. Co se týče jednotného mechanismu dohledu (*Single Supervisory Mechanism*, SSM), česká vláda důsledně hájí autonomii národních regulátorů států stojících mimo eurozónu (resp. mimo bankovní unii). ECB by neměla zasahovat do jejich činnosti a mandát ECB v oblasti finanční stability by měl být omezen pouze na státy participující na bankovní unii.³⁸ Domácí regulátor v zemi mimo eurozónu (ČNB) by měl podle vlády „*tahat za delší konec*“ než ECB.³⁹ Odevzdání značné části pravomocí na celoevropskou úroveň se obává zejména ČNB. Pravomoci národních institucí států stojících mimo eurozónu / bankovní unii ale nehájila pouze vláda premiéra Nečase, ale i úřednický kabinet, který se ujal vlády v druhé polovině roku. Premiér Rusnok, který se účastnil prosincové Evropské rady, zdůraznil, že „*primárně hlídáme, aby nedošlo k oslabení možnosti našeho dohledu na náš národní finanční trh. Současně nechceme blokovat postup eurozóny ve směru k bankovní unii, protože se domníváme, že z hlediska eurozóny je to postup v zásadě správný a asi jediný možný, jak uskupení stabilizovat a vytvořit ho mnohem odolnější a robustnější.*“⁴⁰

Česká vláda si uvědomovala, že zavedení SSM bude mít dopady na celou EU, včetně ČR, kde naprostou většinu bankovního sektoru tvoří dceřiné společnosti mateřských společností ze zemí eurozóny a všechny tyto mateřské společnosti patří mezi tzv. systémově významné banky, jež budou podléhat centrálnímu dohledu Evropské centrální banky. Přesto i v březnu 2013 ministr financí zastával názor, že ČR nemá dů-

vody, proč by se měla k SSM připojit.⁴¹ Podle českých představitelů (ČNB), smyslem bankovní unie je zachování eurozóny, státy platící jinými měnami (tedy i ČR) bankovní unii nepotřebují.⁴² Hlavním argumentem, proč české vlády neusilovaly o vstup ČR do bankovní unie, byl dobrý stav českého bankovníctví. „*Český finanční sektor je v EU mimořádně specifický tím, že je likvidní a dobře kapitalizovaný a (...) je číslým věřitelem finančního sektoru eurozóny.*“

Integritu celounijního trhu s finančními službami by měla zajišťovat Evropská bankovní autorita (*European Banking Authority*, EBA), která má na starosti tvorbu jednotného souboru pravidel a zajišťování harmonizace dohledových postupů napříč EU. Česká republika se spolu s dalšími ne-eurozónovými státy (Velká Británie) obávala, že v rámci EBA bude přehlasována státy bankovní unie, které by tvořily jednotný blok. Proto trvala na tom, že podmínkou pro přijetí rozhodnutí v rámci EBA bude dvojitý oddělený hlasování. Podle tohoto mechanismu je EU formálně rozdělena na dva samostatně hlasující bloky (státy eurozóny a státy mimo eurozónu). K přijetí rozhodnutí je třeba většiny v obou těchto blocích. Ministr financí se domnívá, že oddělený dvojitý hlasování zajišťuje stejný hlas zemím mimo eurozónu, jako v eurozóně. Vláda se obává „dvourychlostního“ finančního trhu v důsledku spuštění bankovní unie v eurozóně, a proto podporuje oddělený systém dvojího hlasování (nejenom v EBA, ale i v ECB).⁴³

Ve vztahu k bankovní unii ČR očividně volí vyčkávací taktiku, i z tohoto důvodu nelze očekávat připojení se k rodící se bankovní unii před přijetím eura. Prvním argumentem vlády je způsob projednávání. Vláda i ostatní aktéři čekají, až bude na stole komplexnější návrh bankovní unie a potažmo i dalších nástrojů tzv. „*prohloubené a skutečné hospodářské a měnové unie*“. Mezi českými politiky a stejně tak mezi experty z oblasti ekonomie a politologie je poměrně velká shoda v tom, že ČR nemá důvod do bankovní unie spěchat.⁴⁴ Česká republika by nejraději projednávala celou bankovní unii v rámci jednoho balíku. ČNB i ministr financí Kalousek kritizovali tzv. „*salámovou metodu*“.⁴⁵ „*Proto ta zvýšená obezřetnost.*“⁴⁶ Stejnou pozici zaujal i premiér J. Rusnok, který se podobně jako předchozí Nečasova vláda domníval, že Česká republika by ještě mohla s členstvím počkat. Rusnok by s členstvím v bankovní unii „*neváhal ani chvíli, kdybychom byli členy eurozóny. Myslím ale, že nijak neoslabí naši pozici, pokud bychom si nechali čas na rozmyšlenou – možná nějaké testovací období.*“⁴⁷ Druhým důvodem je nejasnost ohledně způsobu sdílení nákladů na případnou záchranu bank. Vláda a zvláště pak ČNB nejsou ochotny diskutovat o návrzích na jednotlivé prvky bankovní unie, dokud se nebude diskutovat o penězích. Tedy otázka, kdo zaplatí rekapitalizaci bankovního sektoru eurozóny, popř. restrukturalizaci krachujících bank.⁴⁸

Standardní součástí vládního argumentáře byla i obava z morálního hazardu. Vláda zůstává skeptická k jakýmkoliv nástrojům, jež by mohly fakticky snížit ochotu vlád k provádění strukturálních reforem nebo fakticky motivovat k jejich odkládání. Mezi takové rizikové nástroje podle vlády patří i rekapitalizace bankovního sektoru z evropských mechanismů, krytých prostředky z veřejného sektoru.⁴⁹ Obavy z morálního hazardu se v české argumentaci logicky objevily i v souvislosti s druhým prvkem bankovní unie – s jednotným rezolučním mechanismem.

Jednání o jednotném mechanismu pro řešení problémů bank (*Single Resolution Mechanism*, SRM, v češtině občas i jednotný rezoluční mechanismus) byla dokončena během roku 2013. Cílem SRM bylo vytvořit společný nástroj (záchranný fond), který by bylo možné v případě potřeby použít na financování záchrany bank. Tento fond by měl být v průběhu deseti let naplněn samotnými bankami, což by mělo vést k přerušení začarovaného kruhu mezi bankovními krizemi a dluhovými krizemi státních rozpočtů.⁵⁰ Příkladem budiž Irsko, jehož státní finance se dostaly do neřešitelných problémů poté, co Irsko z veřejných zdrojů sanovalo svůj bankovní sektor. Česká republika obecně podpořila princip tzv. *bail in*, kdy se na záchraně podílí nejdříve akcionáři banky, věřitelé banky a bankami vytvořený fond spíše než veřejné prostředky.

Podle odsouhlaseného plánu by měly nejdříve vzniknout „národní obálky“, které budou postupně v průběhu 10 let sloučeny do společného fondu. Jednotný rezoluční mechanismus bude implementován pomocí sekundární legislativy (nařízení),⁵¹ jež bude ovšem doplněna o separátní mezivládní smlouvu.⁵² Vedle smlouvy o ustavení Evropského stabilizačního mechanismu (plus jedna revize této smlouvy), Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (tzv. Fiskální pakt) tak jde o další mezivládní smlouvu sjednanou mimo rámec primárního práva.

Prohloubená a skutečná hospodářská a měnová unie

Strategie působení ČR v EU vlády premiéra Nečase byla zpracována na pozadí finanční, ekonomické a v některých státech i dluhové krize EU a eurozóny, hned na prvních řádcích se zmiňuje o perspektivách hospodářské a měnové unie. Vláda považovala za důležité vymezit se vůči návrhu „*prohloubené a skutečné hospodářské a měnové unie*“, přestože ČR stále není plnohodnotným členem HMU a vláda ani nespécifikovala, zda a kdy se jím ČR stane.

Vláda trvá na důsledném dodržování platných pravidel, zároveň však požaduje „*diferencovaný přístup, pro členské státy eurozóny platí přísnější pravidla než pro ostatní členské státy EU*“. Vláda se tak otevřeně přihlásila k modelu diferencované integrace, kdy je EU rozdělena na dvě základní skupiny států (členové a nečlenové eurozóny), každá s různou úrovní práv a povinností. Česká republika současně zdůrazňuje, že nová opatření zaváděná v rámci eurozóny nesmí omezit pravomoc států stojících mimo eurozónu v dotčených oblastech.

K samotným návrhům a opatřením směřujícím k „*prohloubené a skutečné hospodářské a měnové unii*“ se vláda stavěla skepticky, podle ní je třeba nejdřív využít potenciál dosavadních nástrojů (zejména vnitřní trh či evropský semestr). Uvažovaná opatření⁵³ jsou nerealistická a příliš kontroverzní a především ČR „*není nakloněna diskutovat ani činit závazky dnes o krocích přijatelných až v dlouhodobé perspektivě*“.⁵⁴ Diskuse o dalších opatřeních by se měla odložit až do doby, kdy bude známo složení nového Evropského parlamentu a Komise. Tento postoj odráží vyčkávací strategii, kterou ČR na obecné úrovni zaujímá.

Česká republika současně odmítá jakékoli kroky, „*kteřé by vedly směrem ke sdílení dluhů a případnému společnému vydávání dluhopisů či pokladničních poukázek*“, a nepodporuje „*centrální evropský rozpočet*“ financovaný z (nových) vlastních zdrojů. Stejně tak nepodporuje vznik nového finančního instrumentu (nástroj kon-

vergence a konkurenceschopnosti, *Convergence and Competitiveness Instrument*).⁵⁵ V pozadí opět stojí obava z morálního hazardu. Poněkud překvapivě ale ČR podporuje vznik nástroje na „*odstraňování negativních asymetrických šoků na jednotlivé státy měnové unie způsobených jednotnou měnovou politikou ECB*“. Musíme konstatovat, že v tomto Česká republika znovuobjevuje kolo. Takový nástroj už dávno existuje – jmenuje se kohezní politika. Stojí za to připomenout, že původním smyslem regionální a později kohezní politiky byla konvergence a ekonomická koheze, jinými slovy předcházení a zmírňování „negativních asymetrických šoků“ způsobených zaváděním jednotného vnitřního trhu (regionální politika) a později pak společné měny (kohezní politika).⁵⁶

Vláda premiéra Rusnoka ve svém programovém prohlášení hodlala „*podpořit kroky k hlubší integraci a k posílení politické a ekonomické váhy Evropské unie ve světě*“.⁵⁷ Hlubší integrace se týkala koordinace hospodářské a fiskální politiky, vláda se ale přihlásila i k dalšímu „*rozvoji Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie*“.⁵⁸ Podpora snah eurozóny směrem k hlubší integraci neznamenala výraznější obrat od předchozí středopravé vlády. Rusnokova vláda pokračovala v dosavadní politice, kdy se vláda premiéra Nečase sice nechtěla připojit k eurozónovým politikám, nicméně podporovala snahy o prohloubení integrace mezi státy eurozóny.

Sama otázka přijetí eura byla v roce 2013 mimo vládní agendu. Při formulaci vládní pozice vycházela vláda premiéra Nečase z toho, že ČR „*stojí mimo eurozónu, ovšem je s eurozónou silně hospodářsky provázaná*“. Současně má ČR závazek někdy v budoucnosti přijmout euro. Předpokladem pro takový krok byly podle evropské strategie Nečasovy vlády vnitropolitická a společenská diskuse a „*jasný signál veřejnosti, že je připravena na další stupeň integrace*“. Úřednická (prezidentská) vláda premiéra Rusnoka otevřeně deklarovala, že nebude rozhodovat v citlivých otázkách, jako je připojení se ČR k Fiskálnímu paktu. Nicméně ke konci svého mandátu začal premiér Rusnok vystupovat otevřeněji ve prospěch přijetí eura v ČR. V souvislosti s intervencemi ČNB ve prospěch oslabení kurzu koruny poznamenal, že „*ČNB zbouřala mýtus silné koruny*“. Podle něj ČR jako malá země „*nemá jinou alternativu, než se stát členem eurozóny*“.⁵⁹

Východní partnerství

Východní partnerství patří mezi priority české zahraniční politiky. Na MZV pracují na agendě Východního partnerství zejména diplomaté z Odboru severní a východní Evropy. Česká republika má také zvláštního velvyslance pro Východní partnerství, kterým je Petr Mareš. Jako první s myšlenkou Východního partnerství přišla Česká republika ještě v roce 2006, teprve později se iniciativy chopily Polsko a Švédsko.⁶⁰ Formálně projekt Východního partnerství odstartovala ČR během svého předsednictví Rady. Mezi českou politickou elitou panuje shoda v tom, že Česká republika by měla aktivně podporovat projekt Východního partnerství, zejména z toho důvodu, že můžeme „*z rozvoje vztahů s východními partnery výrazně profitovat*“.⁶¹

Na konci listopadu proběhl ve Vilniusu summit k Východnímu partnerství. Hlavním bodem agendy měl být podpis asociační dohody s Ukrajinou. Vývoj na Ukrajině

sledoval zvláštní tým Evropského parlamentu pod vedením Pata Coxe a Alexandra Kwaśniewského. Ti sice konstatovali, že Ukrajina udělala několik kroků správným směrem, ale v symbolicky důležité otázce propuštění Julije Tymošenkové se před Vilniusem nic nestalo.⁶² Těsně před summitem ale prezident Viktor Janukovič odmítl asociační dohodu podepsat. Asociační dohody s Evropskou unií nakonec ve Vilniusu parafovali pouze představitelé Gruzie a Moldavska (k podpisu smluv by mělo dojít během roku 2014).

Česká republika patřila mezi členské státy EU, které i po summitu zdůrazňovaly, že „*evropská nabídka Ukrajině, tedy možnost prohloubit vzájemné vztahy podepsáním asociační dohody, stále platí*“.⁶³ Nicméně bylo patrné, že možnosti Evropská unie ovlivnit politickou situaci Ukrajiny jsou omezené. Předpoklad konceptu Východního partnerství byl, že Ukrajina bude fungovat jako vzor, který potáhne ostatní státy napřed. Vývoj po summitu ve Vilniusu ovšem ukázal, jak rychle se situace může měnit. Janukovyčovo odmítnutí podpisu asociační dohody s EU vyvolalo masové demonstrace a jeho dramatický pád. Česká diplomacie sleduje vývoj ve všech státech partnerství. Během roku 2013 byl zejména vývoj v Moldavsku a Gruzii považován za pozitivní, i když v obou státech jsou problémy a rizika. Arménie také udělala některé kroky v konkrétních oblastech, Ázerbájdžán a Bělorusko zatím nadále nemají zájem o až tak blízkou spolupráci. Český diplomat zhodnotil, že Moldavsko za rok 2013 je premiantem v skupině států Východního partnerství: „*V tuhle chvíli je skutečně Moldavsko, pokud můžu použít to slovo premiant, protože má velmi dobrou perspektivu, nebo nejlepší perspektivu z těchto zemí, například co se týče bezvívového styku, pracuje právě na asociační dohodě a dohodě o zóně volného obchodu.*“⁶⁴

Institucionální otázky a demokratická legitimita EU

V srpnu začala diskuse o vztazích mezi Evropským parlamentem a Radou. Rada obecně vidí jako problém snahu Evropského parlamentu posilovat svoji pozici nad rámec toho, co stanovuje primární právo Evropské unie. Rada se např. nepřipojila k poslední meziinstitucionální dohodě mezi Evropským parlamentem a Evropskou komisí, protože nebyla spokojená s důsledkem tehdejšího jednání. Probíhala i diskuse o tom, jak zvýšit volební účast ve volbách do Evropského parlamentu. V tomto kontextu usnesení Evropského parlamentu, ve kterém naléhavě vyzýval evropské politické strany, aby nominovaly kandidáty na předsednictví Komise,⁶⁵ narazilo na odpor ze strany Rady. I česká pozice v tomto jednání byla negativní k posilování moci Evropského parlamentu takovým způsobem. Česká vláda argumentovala, že by se měl dodržovat postup, jak byl dojednán v *Lisabonské smlouvě*. ČR trvá na „*zachování rovnováhy*“ mezi hlavními institucemi Evropské unie.

Vláda premiéra Nečase považovala ve své evropské strategii dosavadní smluvní rámec EU za dostatečný a plně funkční, o případných změnách byla ochotná diskutovat pouze, pokud by se ukázaly jako „*zcela nezbytné pro udržitelnost integrace*“. Podle této vlády by v případě zásadních institucionálních změn měl být přesun dalších pravomocí z ČR na EU potvrzován referendem.⁶⁶

Co se týče demokratické legitimacy EU, vláda premiéra Nečase zdůrazňovala roli národních parlamentů pro zajištění demokracie v rámci rozhodovacího procesu Ev-

ropské unie. Podle *Strategie působení ČR v EU* by v případě pravomocí, jež byly svěřeny EU, měla být parlamentní kontrola vykonávána Evropským parlamentem a v rámci principu kontroly subsidiarity národními parlamenty. V případě pravomocí, které Evropské unii svěřeny nebyly, nadále přísluší demokratická kontrola pouze národním parlamentům.⁶⁷ Česká republika se staví velmi rezervovaně k plánům na vytvoření „skutečně evropské politické sféry“.⁶⁸

Vláda ČR ve své strategii prohlásila, že EU by se neměla dělit na dva bloky – státy v eurozóně a státy mimo eurozónu. Podle ní je v zájmu ČR „posilovat variabilitu hloubek integrace“, aby nedocházelo ke štěpení EU do dvou skupin pouze na základě jednoho kritéria (měnového), ale aby zde existovalo „více okruhů užší spolupráce spojujících členské i nečlenské státy měnové unie“.⁶⁹ Praxe české evropské politiky ovšem odpovídala modelu dvouúrovňové / dvourychlostní integrace a ne modelu variabilní integrace. Čeští představitelé opakovaně podpořili myšlenku tzv. hlasování dvojí většinou v Evropské bankovní autoritě, která formalizuje rozdělení EU do dvou hlasovacích bloků podle členství/nečlenství v eurozóně. Český postoj k bankovní unii také odpovídal modelu dvouúrovňové integrace. Vláda premiéra Rusnoka se přiklonila k názoru, že bankovní unie má smysl, až pokud by ČR vstoupila do eurozóny. Pregnantně se vyjádřili představitelé ČNB, podle kterých je bankovní unie nástrojem na záchranu eura, tudíž nevidí důvod, proč by do ní měly vstupovat země bez eura. V praxi tak evropská politika ČR neodpovídá modelu „variabilní integrace“. Poměrně často bylo výchozím bodem české evropské politiky rozdělení EU na státy mimo eurozónu vs. státy eurozóny. Bankovní unie, fiskální unie a další opatření byly poměrně silně asociovány s eurozónou.

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRA NIČNÍ POLITIKY: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

Premiér a Úřad vlády ČR

V červnu 2013 podala demisi vláda P. Nečase. Následně 10. července prezident jmenoval „prezidentskou“ vládu premiéra J. Rusnoka. Na rozdíl od předchozích úřednických vlád tento kabinet nebyl výsledkem politického kompromisu parlamentních stran, ale výrazem vůle prezidenta, který se zaštiťoval čerstvým mandátem z prvních přímých voleb. Výsledkem byla krize ve vztazích mezi prezidentem a parlamentem týkající se výkladu prezidentských pravomocí. Rusnokova vláda nezískala důvěru parlamentu, nicméně dovládla až do konce roku v demisi, měla úřednický charakter, navíc na rozdíl od předchozích úřednických vlád nevznikla na základě dohody parlamentních stran, ale z vůle prezidenta. Nezískala důvěru a její mandát byl tedy značně omezený. Premiér Rusnok proto neměl příliš prostoru k zásadním rozhodnutím týkajícím se případného dodatečného podepsání Fiskálního paktu nebo postoje k vznikající bankovní unii – o těchto otázkách by měla rozhodnout až nová vláda vzešlá z voleb.⁷⁰ Během vlády Rusnokova kabinetu jsme byli svědky určité depolitizace rozhodování v evropských otázkách a do určité míry i depolitizace debaty o euru (viz Rusnokovy argumenty zachycené v předchozím textu).

Rusnokův postoj k evropským otázkám byl pragmatický. Hodlal se soustředit na „jednání o předmětném návrhu, čili o samé věcné podstatě problému“, místo toho, aby ČR podávala nějaké stížnosti na proceduru, kterou státy při řešení problému využily.⁷¹ Přestože vláda neměla mandát k výraznějšímu obratu v evropské politice, symbolickým krokem bylo přehodnocení podpory britské žaloby proti zavedení posílené spolupráce u daně z finančních transakcí.⁷² Předchozí Nečasova vláda se k této žalobě hodlala připojit.⁷³ Důležitým tématem Rusnokovy vlády bylo i čerpání prostředků fondů EU v rámci politiky soudržnosti (viz část této kapitoly věnovaná krajům).

Hned na začátku svého působení v premiéřské pozici Rusnok deklaroval, že jeho vláda bude „víci EU vstřícnější“, ve svém programovém prohlášení si dala za cíl „nápravu naší reputace v těchto spojeneckých uskupeních“ (míněna EU a NATO). Česká republika by se měla opět stát „důvěryhodným a uznávaným členem mezinárodního společenství“ – toto téma po pádu Nečasovy vlády poměrně rezonovalo v politických prohlášeních a dokumentech (viz subkapitola východiska a politický kontext).⁷⁴

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

S nástupem Rusnokovy vlády se do jisté míry narovnaly doposud napjaté meziosobní a meziinstitucionální vztahy mezi premiérem (Úřadem vlády ČR) a ministrem zahraničních věcí (MZV). Na straně úřadu vlády k žádným personálním změnám nedošlo. Na pozici státního tajemníka pro evropské záležitosti i nadále působil Vojtěch Belling. Naopak ke změnám došlo na ministerstvu zahraničních věcí. Nový ministr Jan Kohout, který zastával post ministra zahraničních věcí už v letech 2009–2010, zrušil post státního tajemníka pro EU na MZV. Náměstek Jiří Schneider, který tuto pozici zastával, i nadále zůstal na své pozici náměstka.⁷⁵ Skončila tak dva roky trvající institucionální polarizace, kdy mělo Česko hned dva státní tajemníky pro EU⁷⁶ a koordinace evropské politiky od té doby zůstává na úřadu vlády. Ministr Kohout svoje rozhodnutí odůvodnil argumentem, že „všechny velké problémy na evropských radách se řešily až u premiérů, a proto by i na Úřadu vlády měl být člověk, který evropskou politiku jednotlivých rezortů bude koordinovat“.⁷⁷ Na ministerstvu zahraničních věcí provedl Kohout ještě několik dalších, poměrně výrazných personálních změn.⁷⁸

Prezident

V kampani k první přímé volbě prezidenta republiky nehrála evropská problematika výraznější roli. Nicméně některá prohlášení nám umožnila nahlédnout do preferencí jednotlivých kandidátů. Ve druhém kole prezidentské volby se střetli Karel Schwarzenberg, který během svého působení v pozici ministra zahraničních věcí prosazoval proevropskou politiku včetně přistoupení k Fiskálnímu paktu, a Miloš Zeman. Schwarzenberg prezentoval Českou republiku jako pevnou součást Evropy. Zeman, který nakonec ve volbě zvítězil, se ve své kampani soustředil na domácí témata a kritiku dosavadních středopravých vlád a k evropským otázkám se téměř vůbec nevy-slovoval.⁷⁹ Prezentoval se jako zástupce „normálních lidí“, český kandidát, který hájí české zájmy a nepoklonkuje mocným, ani EU.⁸⁰ Součástí jeho sebe prezentace „kandidáta normálních lidí“ byla i kritika údajných „evropských nařízení“ k jednotnému typu záchodů, úsporným žárovkám apod.⁸¹

Nový český prezident se ale zároveň prezentoval jako eurofederalista s tím, že pod eurofederalismem rozumí „*úsilí o společnou zahraniční a obrannou politiku Evropské unie a rozumnou harmonizaci ekonomických pravidel*“, nikoliv „*superstát*“, centralizaci a zasahování do pravomocí, které patří na národní úroveň.⁸² Co se týče zmíněných ekonomických pravidel, podle Zemana by mohla ČR přijmout euro do pěti let, zároveň by podle něj měla EU mít jednotnou evropskou hospodářskou politiku, kontrolu národních rozpočtů a společnou daňovou politiku.⁸³ Co se týče vnějších vztahů EU, za klíčový úkol EU Zeman považuje boj proti terorismu, „*včetně islámského*“. Nesouhlasí se vstupem Turecka do EU. Naopak v „*horizontu přibližně dvaceti let*“ považuje za možný dokonce vstup Ruska do EU. Přestože se ve většině (deklarovaných) postojů liší od bývalého prezidenta Klause, se svým předchůdcem se shodne v kritice multikulturalismu.

Zvolení nového prezidenta bylo příslibem narovnání vztahu mezi vládou a prezidentem a odstranění dosavadní dvojkolejnosti zahraniční politiky, která byla zřetelná právě v oblasti evropské politiky (viz ratifikace *Lisabonské smlouvy*). Ještě v době, kdy vládl kabinet premiéra Nečase, Zeman deklaroval, že bude respektovat zahraniční politiku vlády.⁸⁴ Označuje se za eurofederalistu, nicméně neprojevil větší zájem vstoupit do veřejné a mediální debaty, jak to dělal jeho předchůdce.

Jak už jsme se zmínili výše, volba nového prezidenta vyvolala očekávání radikální změny v evropské politice českého prezidenta.⁸⁵ Prezident Zeman hned na počátku svého úřadování vyšel těmto očekáváním alespoň symbolicky vstříc. Krátce po svém zvolení pozval do Prahy předsedu Evropské komise José Manuela Barrosa, aby spolu vztyčili na Pražském hradě vlajku EU (ex-prezident Klaus ostentativně odmítal vlajku vztyčit). Zeman už během kampaně avizoval, že v případě svého zvolení podepíše dodatek k *Lisabonské smlouvě* týkající se Evropského stabilizačního mechanismu.

Poslanecká sněmovna

Evropskou agendu v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR má na starosti Výbor pro evropské záležitosti. Do srpnového rozpuštění Sněmovny mu předsedal Jan Bauer (ODS). Po říjnových volbách byl novým předsedou výboru zvolen Ondřej Benešík (KDU-ČSL). V Senátu má předběžnou kontrolu evropské legislativní činnosti na starosti Výbor pro záležitosti EU (pod Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost spadá agenda SZBP a EBOP).⁸⁶ V roce 2013 předsedal senátnímu evropskému výboru Miroslav Krejča (nestraní). Zatímco v případě Sněmovny rozhoduje v evropských otázkách samotný Výbor pro evropské záležitosti, v případě Senátu je k rozhodnutí potřeba hlasování na plénu.

Parlament v roce 2013 projednával celou řadu aktů a dokumentů EU, v této části zmíníme stanoviska obou komor týkajících se zásadnějších otázek podoby evropské integrace a směřování EU. V únoru projednávaly obě komory sdělení Komise týkající se návrhu prohloubené a skutečné hospodářské a měnové unie. Sněmovna podpořila rámcovou pozici vlády a vyzvala ji k prosazení myšlenky variabilní integrace. Podle poslanců by opatření směřující ke stabilizaci ekonomické situace v eurozóně neměla být zbytečně uplatňována i vůči státům stojícím mimo eurozónu – pokud by to hrozilo, byla by ČR „*nucena použít veto*“.⁸⁷ K ozdravení eurozóny, které Sněmovna

podporuje, je potřeba použít pouze ta opatření, jež jsou „*nezbytně nutná*“. Postoje sněmovny v těchto otázkách kopírovaly a podporovaly stanovisko vlády. Koordinace hospodářských politik *ex ante* by neměla zasahovat do vnitrostátních rozhodovacích procesů, poslanci se stavěli skepticky i k navrhovanému nástroji pro konvergenci a konkurenceschopnost.⁸⁸

Co se týče institucionálních otázek evropské integrace, podle poslanců by měly být „*zohledněny (respektovány)*“ ústavní pravomoci národních parlamentů v oblasti hospodářské a zejména rozpočtové politiky, která je podle nich jádrem suverénní státnosti. Sněmovna současně nepovažuje za přínosné případné zapojení Evropského parlamentu do navrhovaných postupů.⁸⁹ Obě komory parlamentu dlouhodobě zdůrazňují význam „*parlamentní diplomacie*“ a aktivně participují na zasedáních COSAC (Konference parlamentních výborů pro evropské záležitosti). V dubnu se v Prachaticích konalo tradiční setkání výborů pro evropské záležitosti parlamentů zemí Visegrádské čtyřky.⁹⁰ Sněmovna dokonce doporučuje rychlé vytvoření obdobné mezi-parlamentní rozpočtové konference mezi všemi členskými zeměmi Evropské unie a Evropským parlamentem (současně kritizovala návrhy na vytvoření takové konference pouze smluvními stranami fiskální smlouvy).⁹¹

V roce 2013 Sněmovna přijala jedno odůvodněné stanovisko z důvodu porušení principu subsidiarity (tzv. mechanismus včasného varování podle čl. 7 Protokolu č. 2 *Lisabonské smlouvy* o používání zásad subsidiarity a proporcionality). Stanovisko se týkalo návrhu tzv. tabákové směrnice,⁹² podle sněmovny by přijímání opatření v oblasti ochrany zdraví mělo respektovat rozdíly mezi členskými státy.⁹³ Podle Senátu k porušení principu subsidiarity v tomto případě nedošlo. V případě tohoto návrhu počet stanovisek národních parlamentů o porušení principu subsidiarity nepřekročil práh potřebný pro aktivaci tzv. žluté karty. Pro úplnost dodejme, že vláda ČR ve své rámcové pozici k tabákové směrnici kritizovala návrh zvětšit plochy zdravotních varování a regulaci složek tabákových výrobků (příchutě). Podle vlády některá ustanovení směrnice znesnadňují fungování vnitřního trhu, zároveň rozsah pravomocí předdávaných EK je příliš široký.⁹⁴

Senát

Senát si každoročně zpracovává předběžné vyhodnocení dopadu svých usnesení na postoje vlády k evropské legislativě.⁹⁵ V roce 2013 přijal Senát celkem 67 usnesení k legislativním aktům a komunikačním dokumentům EU. Tato usnesení by měla ve svých podkladech a při vyjednávání zohlednit vláda ČR, zároveň jsou usnesení v rámci politického dialogu předávána Evropské komisi, která by na ně měla zaslat reakci. Senát v rámci projednávání evropské agendy využívá jak možnost ovlivnit evropskou legislativu v předlegislativní fázi (politický dialog s Komisí), tak skrze svůj vliv na vládu ČR. Ve svém vyhodnocení Senát konstatoval relativní soulad pozic Senátu s pozicemi vlády (vládní pozice je shrnuta v části *Agenda*).⁹⁶ A to přesto, že v první polovině roku vládla středopravá vláda vedená P. Nečasem (ODS), přitom v Senátu dominovala levice.

Senát se mj. postavil negativně k dotacím na podporu obnovitelných zdrojů energie,⁹⁷ podpořil dokončení vnitřního trhu s energiemi.⁹⁸ Na rozdíl od pravicové vlády

premiéra Nečase Senát v obecné rovině podpořil zavedení daně z finančních transakcí.⁹⁹ V celé řadě dalších klíčových otázek se ale s vládou shodl. Senát se postavil obezřetně k návrhům Komise na prohloubenou a skutečnou hospodářskou a měnovou unii. Varoval před unáhlenými kroky „*pod tlakem dopadů hospodářské krize*“ a zdůraznil „*nezastupitelnou úlohu vnitrostátních parlamentů při rozhodování o hospodářské a zejména rozpočtové politice členských států*“. Mezivládní formy spolupráce mimo rámec práva EU považuje Senát za „*krajní řešení*“, preferovaný je postup stanovený primárním právem.¹⁰⁰ Senát se přiklonil k vládě i v otázce bankovní unie. Sice konstatoval zájem na „*stabilitě finančního systému*“ (vzhledem k provázanosti české ekonomiky s eurozónou), zároveň se však obává narušení jednotného trhu s finančními službami v EU a trvá na své dosavadní pozici, že by měly být zachovány rozhodovací pravomoci národním orgánům dohledu. Senátu se nelíbí ani dosavadní praxe postupného vyjednávání jednotlivých prvků bankovní unie (jednotného mechanismu dohledu, jednotného mechanismu pro řešení problémů a plánovaného evropského fondu pojištění vkladů), nejradyji by všechny prvky bankovní unie (ale i opatření v rámci hospodářské a měnové unie) projednával paralelně a najednou.¹⁰¹

Senát, který je třetí nejaktivnější komorou v Evropské unii při připomínkách k návrhům evropských předpisů,¹⁰² přijal v roce 2013 hned dvě odůvodněná stanoviska o rozporu se zásadou subsidiarity. První kritické stanovisko se týkalo návrhu nařízení Rady o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce,¹⁰³ druhé stanovisko pak navrhovaných změn ve fungování agentury Eurojust.¹⁰⁴ V případě Úřadu evropského veřejného žalobce se sešel dostatečný počet stanovisek národních parlamentů o rozporu se zásadou subsidiarity na to, aby byla aktivována tzv. žlutá karta. Jde o poměrně výjimečnou událost, od vstupu *Lisabonské smlouvy* v platnost se tak stalo teprve podruhé.¹⁰⁵ Úřad veřejného žalobce měl chránit finanční zájmy EU (vyšetřovat a stíhat trestné činy poškozujících rozpočet EU),¹⁰⁶ nicméně podle Senátu zřízení Úřadu nevyřeší příčiny nedostatečnosti a nejednotnosti postihu trestné činnosti.

Česká národní banka

Jak jsme se zmínili v části věnované agendě, i v roce 2013 se ČNB poměrně výrazným způsobem podílela na formování vládní politiky v otázkách bankovní unie a dalšího prohlubování hospodářské a měnové unie. Česká národní banka podporovala vznik bankovní unie v eurozóně s tím, že „*eurozóna si musí primárně pomoci sama*“. Snažila se „*eliminovat rizika vtažení institucí našeho finančního sektoru do krize eurozóny*“ a důsledně hájila svoje pravomoci jakožto národního regulátora. Současně byla ČNB hlasitým oponentem participace ČR na bankovní unii. Důrazně obhajovala vyčkávací taktiku. Podle ní je příliš brzo na to, abychom posoudili, jestli je to dobrý projekt, na kterém stojí za to participovat. „*Teprve poté, co bude realizován celý projekt [bankovní unie] se všemi svými nohami [jednotný dohled, jednotný mechanismus na řešení krizí, jednotné pojištění vkladů], můžeme seriózně odpovědět na tuto otázku*“.¹⁰⁷ Podle ČNB je cílem bankovní unie zachování eura, tudíž země bez eura nemají důvod do bankovní unie vstupovat.

V neposlední řadě, podle ČNB je český finanční sektor „*mimořádně specifický*“, v dobré kondici (likvidní a dobře kapitalizovaný).¹⁰⁸ To je pro ČNB důvodem pro ne-

účasť na bankovní unii. Výše zmíněné faktory vedly ČNB k zaujetí protekcionistického postoje ve vztahu k českému finančnímu sektoru. ČNB hájí své pravomoci jakožto národního regulátora jednak z principiálních důvodů, jednak aby chránila český bankovní sektor před „*vtažením do krize eurozóny*“ (např. převedením dceřinné společnosti na pobočku) a tedy před odlivem kapitálu z ČR do eurozóny.

Představitelé českého bankovního sektoru sdílí s ČNB pozitivní hodnocení zdraví českého finančního sektoru. Podle očekávání se staví proti tomu, aby české banky přispívaly do záchranného fondu vznikajícího v rámci jednotného mechanismu pro řešení problémů.¹⁰⁹ Nicméně kritizují představu ČNB, že nevstoupením do bankovní unie zabráníme případnému odlivu kapitálu do mateřských bank. Například hlavní ekonom UniCredit Bank připomněl, že české bankovníctví operuje v „*jednotném ekonomickém prostoru EU*“. Pokud se mateřská banka rozhodne převést svoji dceřinou společnost na pobočku, žádná instituce v rámci EU jí v tom nemůže zabránit. „*V konečné instanci je to otázka svobodného podnikání.*“¹¹⁰

Za zmínku stojí i to, že ČNB příliš nevěří přerušení začarovaného kruhu mezi bankami a státem. Jak je vidět z výstupů guvernéra, ČNB předpokládá, že v případě krachu banky by došlo nejenom k aktivizaci fondu pojištění vkladů, ale i pomoci ze strany státu (českého daňového poplatníka).¹¹¹

Odbory a zaměstnavatelé

Volba levicového prezidenta, který ostře kritizoval tehdejší středopravicovou vládu premiéra Nečase, následný pád této vlády (červen 2013) a předčasné volby do Poslanecké sněmovny otevřely českým odborům nové možnosti. V srpnu 2013 vydala Českomoravská komora odborových svazů materiál *Požadavky ČMKOS na budoucí vládu k překonání sociální a ekonomické krize v ČR*. Jde vlastně o období stranických programů, ve kterém ČMKOS shrnula svoje programové priority a požadavky. Z tohoto materiálu je zřejmé, že dokonce i české odbory se hlásí k „*dotváření jednotného trhu*“. Odbory současně požadují změnu přístupu České republiky k Evropské unii a vrácení ČR do hlavního proudu evropské integrace. Tento požadavek vychází z předpokladu, že „*překonání krize je možné jen společným úsilím s ostatními evropskými zeměmi a úzkým propojením České republiky s Evropskou unií a jejími protikrizovými opatřeními*“. Tradičním tématem odborů je nesouhlas s „*vynětím*“ ČR z působnosti Listiny základních práv EU. Odbory v roce 2013 udržovaly úzké kontakty se svým celoevropským protějškem – Evropskou odborovou konfederací. S generální tajemnicí EOK se dokonce při její červnové návštěvě ČR setkal i prezident Zeman.¹¹²

Evropské problematice se pravidelně věnují i zástupci zaměstnavatelů, především pak Svaz průmyslu a dopravy ČR. Svaz průmyslu a dopravy se ve své agendě zaměřuje na liberalizaci vnitřního trhu, snižování administrativní zátěže pro podnikání, na problematiku veřejné podpory pro podnikatelský sektor, konkurenceschopnosti. V roce 2013 se Svaz zapojil do veřejných konzultací Evropské komise k legislativním materiálům týkajícím se veřejné podpory podnikatelského sektoru a státní podpory výzkumu, vývoje a inovací.¹¹³ Svaz průmyslu a dopravy např. poměrně ostře kritizoval návrh Komise na pravidla regionální podpory pro léta 2014–2020. Vadilo mu zejména omezení intenzity regionální veřejné podpory, diskriminace velkých podniků

a administrativní náročnost celého procesu.¹¹⁴ Celoevropským protějškem je pro české zaměstnavatele panevropské sdružení BusinessEurope. Svaz průmyslu a dopravy se pravidelně účastní aktivit tohoto sdružení.

Hlavním kanálem, kterým mohou odbory a zaměstnavatelé ovlivňovat evropskou politiku vlády, je tzv. tripartita (Rada hospodářské a sociální dohody). V rámci tripartity funguje i pracovní tým pro EU pod vedením státního tajemníka pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR. Pracovní tým pravidelně diskutuje přípravu na zasedání Evropské rady,¹¹⁵ v jeho agendě zaujímá důležitou roli i Národní program reformem,¹¹⁶ který vláda zpracovává v rámci koordinace hospodářských politik Evropské unie (Strategie Evropa 2020) a který je předkládán v rámci tzv. Evropského semestru. Plenární schůze tripartity se podle očekávání průběžně věnovaly i otázce čerpání z evropských fondů.¹¹⁷

Kraje

V roce 2013 bylo i nadále hlavním tématem evropské politiky krajů čerpání z evropských fondů. Podotýkáme, že otázka čerpání peněz z evropských fondů je tématem nejenom pro české kraje a regiony, ale jedním z nejčastějších témat, o kterém se v souvislosti s Evropskou unií diskutovalo v českých médiích. Pozornost přitahovala zejména otázka nedostatečného čerpání evropských fondů a korupce, jež je s čerpáním spojená. Podle některých údajů měla ČR v roce 2013 vyčerpání pouhou třetinu prostředků alokovaných za programové období 2007 až 2013 (možnost čerpání až do konce roku 2015).¹¹⁸ Téma efektivního a dostatečného čerpání evropských fondů se stala refrémem většiny politických stran v předvečer podzimních předčasných parlamentních voleb (viz výše). Korupční kauzy¹¹⁹ dokonce vyústily v pozastavení celého ROP Severozápad (srpen 2012),¹²⁰ současně Evropská komise uvalila plošnou sankci za schválené projekty v tomto ROP ve výši 10 % dotace a dalších 12,4 % z dotace pro už proplacené projekty (celkem tedy tzv. korekce činila cca 2,6 mld. Kč).¹²¹

Otázka úhrady korekcí (pokut) za Regionální operační programy a otázka vládního spolufinancování evropských projektů se stala předmětem sporu mezi vládou a kraji.¹²² Ke zlomu ve vztazích mezi vládou a kraji došlo až v okamžiku nástupu Rusnokova kabinetu, který vyšel vstříc požadavkům krajů. Už v dubnu 2013 vznikla nová Rada pro fondy Společného strategického rámce.¹²³ Tuto pracovní skupinu vlády a zástupců krajů chtěl premiér Rusnok využít k urychlení čerpání prostředků z evropských fondů a dořešení otázky úhrady korekcí (pokut) za ROP. Premiér Rusnok kritizoval nedostatečnou kontrolu čerpání evropských peněz patřící pod ministerstvo financí a uznal, že kraje nejsou schopny korekce uhradit samy. Rozhodnutí minulé vlády premiéra Nečase zrušit krajům kofinancování pro operační program označil za „*politický trest*“ vůči levicovým krajům.¹²⁴

V důsledku úsporných opatření omezovaly kraje v roce 2013 svoje zastoupení v Bruselu.¹²⁵ Svoji stálou kancelář z ekonomických důvodů zrušil Pardubický kraj.¹²⁶ Z celkového počtu 14 krajů (vč. hl. m. Prahy) mělo k březnu 2013 stálé zastoupení v Bruselu pouze osm krajů (nejsilnější zastoupení má Praha se svým Pražským domem), dva kraje (Jihočeský a Vysočina) udržovaly nestálé zastoupení a čtyři kraje (Karlovarský, Pardubický, Moravskoslezský a Zlínský) v uplynulých letech svoje za-

stoupení zrušily.¹²⁷ Krajská zastoupení nejvíce prosazují své zájmy ve třech oblastech politik: doprava, regionální rozvoj a strukturální fondy, důležitý je i sběr informací o aktuálních výzvěch k projektům a programech finanční podpory.¹²⁸

ZÁVĚR

Pro českou evropskou politiku je typické reaktivní jednání. Dobře to můžeme vidět na postoji ČR k bankovní unii a k tématu „prohloubené a skutečné“ hospodářské měnové unie, kdy ČR zaujala vyčkávací pozici. Podle vyjádření českých představitelů se ČR nepřipojí k bankovní unii do doby, než bude na stole komplexní návrh, jak by měla bankovní unie vypadat. ČNB dokonce čeká na implementaci bankovní unie (všech jejích plánovaných prvků), teprve potom může ČR seriózně odpovědět na otázku, jestli je to dobrý projekt, na kterém stojí za to participovat.

Přestože můžeme evropskou politiku definovat jako reaktivní, je třeba rozlišovat mezi jednotlivými vnitrostátními aktéry. Míra jejich aktivity a způsob zapojování do evropské agendy souvisí s jejich postavením v procesu tvorby a konzumace evropské legislativy. Poměrně aktivní je český parlament (zejména jeho horní komora), který se snaží ovlivnit evropský legislativní proces dvěma způsoby: skrze tzv. politický dialog s Komisí (předlegislativní fáze) a skrze kontrolu a vliv na pozice, které vláda ČR zastává v Radě. Přestože stále mluvíme o reakci na vnější podněty (připomínky k legislativním aktům a komunikačním dokumentům EU), český parlament se zapojuje do rané fáze procesu tvorby evropské legislativy. Podobně se samozřejmě zapojuje i sama vláda ČR, jež se podílí na politických jednáních, která pak vyústí v závěry Rady a legislativní návrhy Komise. Následuje Česká národní banka. Ta se podílí na formování vládní evropské politiky podobným způsobem jako jednotlivá ministerstva. Na rozdíl od vlády ČR ale nemají zástupci ČNB přímý přístup na diplomatická, politická vyjednávání na evropské úrovni (Rada EU). ČNB je sice na evropské úrovni přítomna např. skrze Evropský systém centrálních bank (a jeho výbory) nebo skrze Evropskou bankovní autoritu, nicméně klíčová (politická) jednání o podobě unijní legislativy se vedou jinde – v Radě EU a Evropské radě (resp. v jejich eurozónových ekvivalentech, Euroskupině a na eurosummitech). Tomu odpovídá pozice ČNB, která je jednoznačně reaktivní a zároveň defenzivní. ČNB reagovala na návrh bankovní unie, přičemž se postavila proti členství ČR v bankovní unii. České banky působí v rámci jednotného evropského ekonomického prostoru, kde platí volný pohyb kapitálu, volný pohyb (poskytování) bankovních a finančních služeb, což nevyhnutelně vede ke sporu o pravomoci evropského (ECB) a národního regulátora (ČNB). V tomto sporu zaujala ČNB poměrně konfrontační pozici. Na úplném konci procesu tvorby unijní legislativy se nachází ti aktéři, kteří „konzumují“ unijní politiky a kteří často ani nemají kapacity ovlivňovat proces tvorby evropského práva. Typickým příkladem jsou kraje, jejichž prvořadým zájmem je úspěšné „čerpání“ finančních prostředků z evropských fondů. Aktéry bezprostředně zapojené do evropského legislativního procesu nemůžeme obvinit z ignorance a nezájmu. Český Senát patří k neaktivnějším komorám evropských parlamentů. Proces přípravy pozičních

dokumentů i strategických materiálů na nižších úrovních běží. Problém ovšem spočívá v tom, že tato expertní rozhodnutí a debaty málokdy prosáknou z úrovně vládních úředníků, V-EU a evropských výborů parlamentu do širší veřejné a politické debaty a do stranických předvolebních kampaní.

Reaktivní charakter české veřejné a politické debaty souvisí s vyčkávací strategií, která dominuje české evropské politice minimálně od vypuknutí krize v roce 2009. Pokud se v ČR otevře politická debata na evropské téma, jde většinou o téma, které je na evropské úrovni pasé. Příklad? Těžko můžeme očekávat, že se české politické elity (a ne jenom vládní úředníci a diplomaté) aktivně a iniciativně zapojí do vyjednávání o podobě bankovní unie, když české domácí politické debatě o EU dominuje (bude dominovat) téma ratifikace Fiskálního paktu, který je na evropské úrovni uzavřenou věcí. Díky vyčkávací strategii je česká politická debata (pokud vůbec probíhá) opožděná oproti debatě na evropské úrovni a debatám v jiných státech EU (zejména v eurozóně).

Reaktivní charakter české evropské politiky vyplývá i z ideových východisek politických stran. Euroskeptická část politického spektra si dala za cíl (reaktivní) odpor vůči „zvnějšku vnucované“ politice. To je typické zejména pro nově příchozí populistické a euroskeptické strany (Úsvit Tomio Okamury). Etablovani euroskeptičtí aktéři jsou o poznání aktivnější. Dobrým příkladem aktivní, byť konfrontační strategie byla iniciace euroskeptického manifestu „Demokraté v Evropě, vzbud'me se!“ V. Klausem.

Vítězem podzimních voleb do Sněmovny se stala ČSSD, která ve svém programu a kampani hodně potlačila evropská témata. Snad kromě zmínky o dani z finančních transakcí, jež by podle ČSSD měla být vlastním zdrojem unijního rozpočtu, se ČSSD vyhnula všem důležitým a politicky citlivým otázkám evropské integrace a českého směřování v ní. Těžko říct, zda jde o politický kalkul (vyhnout se citlivým otázkám ve spíše euroskeptické české společnosti), nebo o strategii nezájmu. Faktem zůstává, že strana nepolitizovala evropskou agendu a vystupovala nekonfrontačně, snad kromě obvyklého recitálu o tom, že nás vláda premiéra Nečase v EU izolovala. V jednotlivých tématech evropské agendy (viz výše) nedocházelo k polarizaci, což nejlépe ilustruje bezproblémová kohabitace středopravé vlády premiéra Nečase a levicového Senátu. Senát v naprosté většině otázek podpořil vládu, samotný Senát konstatoval relativní soulad pozic Senátu s pozicemi vlády. Rusnokova vláda se přiklonila k pragmatismu v evropské politice, což nakonec znamenalo kontinuitu ve většině unijní agendy. Na evropské úrovni a v klíčových politických rozhodnutích pokračovala pasivita, tentokrát z důvodu chybějící nelegitimity úřednické vlády.¹²⁹ Politická debata se v roce 2013 z velké části soustředila na otázku čerpání evropských fondů. Přestože jde o důležité téma, čerpání evropských fondů je otázkou implementace evropské politiky, nikoliv tvorby evropské politiky.

Po podzimních volbách se uprostřed politického spektra usadilo hnutí ANO A. Babiše. Hnutí vzniklo jako protestní platforma, a i proto mu chybí zřetelný ideový profil, což se projevuje i v oblasti evropské politiky. Postoje hnutí ANO k dlouhodobému směřování evropské integrace i aktuálním otázkám zůstávaly v roce 2013 vágní a nejasné. ANO bylo v roce 2013 typickým příkladem pasivní, byť spíše spolupracující strategie (viz Babišova starost o renomé a důvěryhodnost ČR v EU). ANO nijak ne-

politizovalo evropská témata. V určitém okamžiku dokonce Babiš přenesl odpovědnost za evropskou politiku na úředníky, kterým prý v tomto ohledu plně důvěřuje. Samotní úředníci ovšem nebyli příliš nadšeni z toho, že na ně politické elity přenášejí stále větší odpovědnost. V prosinci si tehdejší státní tajemník Belling veřejně postěžoval, že politici příliš mnoho otázek nechávají rozhodovat státní správou, ačkoli jde o výsostně politická témata.¹³⁰

Způsob, jakým Česká republika přistupuje ke strukturální / kohezní politice, někdy odpovídá strategii černého pasažéra. K evropským fondům, v rámci kterých byl pro ČR alokován určitý objem finančních prostředků, ČR stále v politickém a veřejném diskurzu přistupuje jako k „cizím“ prostředkům. Česká republika je má přiděleny, proto je třeba je vyčerpat. Čerpání evropských fondů je bohužel příliš často chápáno jako cíl sám o sobě, což je vidět v programových dokumentech politických stran (viz část ideová východiska). Přitom evropské fondy jsou pouze prostředkem k dosažení cílů (viz cíle strukturální politiky), má proto smysl ptát se na to, zda jsou vynakládány efektivně. Je ale třeba přiznat, že v této otázce dochází k určitému posunu, o čemž svědčí větší asertivita při vyšetřování trestné činnosti spojené se zneužíváním evropských fondů.

S černým pasažérem souvisí i tzv. morální hazard. Česká republika často argumentovala obavou z tzv. morálního hazardu. Morální hazard vzniká, když je aktér motivován k nebezpečnému chování tím, že se cítí v bezpečí před jeho negativními důsledky. Například podle premiéra Nečase je morální hazard „*momentálně jedno z největších nebezpečí, které nám hrozí*“.¹³¹ Podle mnohých českých politiků a vládních představitelů hrozí morální hazard při špatném nastavení bankovní unie, záchranných mechanismů (Evropský stabilizační mechanismus) nebo nástroje pro konvergenci a konkurenceschopnost. Bohužel se zapomíná na to, že k morálnímu hazardu vybízí i sama strukturální politika. Představa balíku peněz, který „je třeba vyčerpat“, vybízí v lepším případě k neefektivnímu čerpání, v horším případě ke korupci.

Rok 2013 byl rokem velkých očekávání změny kurzu evropské politiky ČR. V březnu skončil mandát prezidenta Klause, jehož negativní postoje k Evropské unii ovlivnily nejenom postoj (části) české veřejnosti a politické scény k EU, ale i to, jakým způsobem je ČR vnímána zvnějšku. Přestože jsme v roce 2013 nezaznamenali žádnou výraznější snahu změnit způsob, jakým je EU vnímána v České republice, podstatná část české politické scény měla ambici změnit způsob, jakým je ČR vnímána ve zbytku EU. Reputace ČR, její důvěryhodnost v rámci EU se staly důležitou ingrediencí programového prohlášení Rusnokovy úřednické / prezidentské vlády i programových priorit před podzimními volbami. Bohužel, rétorika „*ČR jako důvěryhodného partnera v EU*“ někdy maskovala neschopnost (ANO) nebo neochotu (ČSSD) politických stran artikulovat a politizovat evropská témata. Jako první avizoval změnu evropské politiky ČR nově zvolený prezident Zeman, který symbolicky vyvěsil na Hradě vlajku EU. V jednotlivých bodech evropské agendy však panovala kontinuita a z parlamentních debat je zřejmá absence polarizace.

Poznámky

- * Tento článek vznikl s podporou Grantové agentury ČR „Česká politika v EU ve světle teorie rolí“ (P408/12/P905). Na vypracování části *Agenda a události* se podílel Mats Braun.
- ¹ Vláda ČR: *Strategie působení ČR v EU. Aktivní politika pro růst a konkurenceschopnou Evropu*, 15. 5. 2013. On-line: www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Strategie-pusobeni-CR-v-EU.pdf.
 - ² Beneš, Vít–Karlas, Jan (2008): Evropský rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal (ed.): *Česká zahraniční politika v roce 2007. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
 - ³ *Strategie ČR k EU sklízí od některých politologů kritiku*. EurActiv.cz, 7. 6. 2013. On-line: www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/strategie-pusobeni-cr-v-eu-sklizi-kritiku-od-odborniku-010881.
 - ⁴ *Strategie působení ČR v EU: Kupředu ni krok*. Evropské hodnoty, 1. 7. 2013. On-line: www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2014/04/Ne%C4%8Dasova-Strategie-p%C5%AFsoben%C3%AD-%C4%8CR-v-EU-kup%C5%99edu-ni-krok-1.pdf; *Kam nás povede Rusnokova vláda v Evropě? Nikam*. Evropské hodnoty, 10. 7. 2013. On-line: evropskehodnoty.blog.ihned.cz/c1-60214840-kam-nas-povede-rusnokova-vlada-v-evrope-nikam.
 - ⁵ *Jak (ne) analyzovat vládní Strategii*. Euroskop, 31. 5. 2013. On-line: <https://www.euroskop.cz/46/22476/clanek/jak-ne-analyzovat-vladni-strategii/>.
 - ⁶ Vláda ČR: *Premiér: Podporujeme jednotný trh Evropské unie*, 3. 4. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/necas-podporujeme-jednotny-trh-evropske-unie-104852/.
 - ⁷ *ODS: Nejsme protievropští, jenom důkladněji argumentujeme*. EurActiv.cz, 27. 9. 2013. On-line: www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/ods-nejsme-protievropsti-jenom-dukladneji-argumentujeme-volby-2013-eu-011143.
 - ⁸ *Europoslanci ODS: EU má první úsporný rozpočet v historii. Končí i diskriminace českých zemědělců*. ODS, Štrasburk, 20. 11. 2013. On-line: odseu.eu/clanek/europoslanci-ods-eu-ma-prvni-usporny-rozpocet-v-historii-konci-i-diskriminace-ceskych-zemedelcu.
 - ⁹ Strejček, Ivo: *My vám napíšeme rozpočet a vy zaplatíte cizí dluhy, vzkazuje Brusel státům*. ODS, 12. 3. 2013. On-line: odseu.eu/clanek/ivo-strejcek-my-vam-napiseme-rozpocet-a-vy-zaplatite-cizi-dluhy-vzkazuje-brusel-statum.
 - ¹⁰ Zahradil, Jan: *Krizi integrace nelze léčit další integrací*. ODS, Štrasburk, 17. 4. 2013. On-line: odseu.eu/clanek/jan-zahradil-krizi-integrace-nelze-lecit-dalsi-integraci.
 - ¹¹ *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 3. července 2013 o stavu dodržování základních práv: normy a postupy v Maďarsku (v souladu s usnesením Evropského parlamentu ze dne 16. února 2012) (2012/2130(INI))*. Evropský parlament, 3. 7. 2013. On-line: www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0315+0+DOC+XML+V0//CS.
 - ¹² *Nečas kritizuje Evropský parlament, zaskočila ho zpráva o Maďarsku*. Lidovky.cz, 8. 7. 2013. On-line: www.lidovky.cz/necas-kritizuje-evropsky-parlament-zaskocila-ho-zprava-o-madarsku-1dy-zpravy-svet.aspx?c=A130708_170511_in_zahranici_kys.
 - ¹³ Zahradil, Jan: *Konec koruny musejí schválit občané v referendu*. ODS, 20. 12. 2013. On-line: odseu.eu/clanek/jan-zahradil-konec-koruny-museji-schvalit-obcane-v-referendu.
 - ¹⁴ *ODS spustila petici pro českou korunu*. ODS, 28. 3. 2014. On-line: www.ods.cz/clanek/6898-ods-spustila-petici-pro-ceskou-korunu.
 - ¹⁵ Zahradil, Jan: *Klaus na eurokandidátce ODS by restartoval svůj vztah ke straně*. iDNES.cz, 21. 3. 2013. On-line: zpravy.idnes.cz/zahradil-by-kandidaturu-klausa-do-europarlamentu-uvital-pe5-/domaci.aspx?c=A130321_103732_domaci_jj; Zahradil, Jan: *Pokud Klaus míří do Evropského parlamentu, měl by kandidovat jako jednička ODS*. iHNED.cz, 21. 3. 2013. On-line: zpravy.ihned.cz/c1-59549940-zahradil-pokud-to-klaus-mysli-vazne-mel-by-kandidovat-jako-jednicka-ods.

- ¹⁶ *Václav Klaus inicioval manifest „Demokraté v Evropě, vzbud'me se!“*. Klaus.cz, 8. 9. 2013. On-line: www.klaus.cz/clanky/3436.
- ¹⁷ *Zahradil: klausovec, který se znelibil Klausovi*. Echo24.cz, 22. 5. 2013. On-line: echo24.cz/a/iJFQJ/zahradil-klausovec-ktery-se-znelibil-klausovi.
- ¹⁸ *Společné prohlášení Jana Zahradila a Martina Callanana k manifestu Václava Klause*. Aliance evropských konzervativců a reformistů skupina Evropských konzervativců a reformistů v EP, 11. 9. 2013. On-line: odseu.eu/clanek/spolecne-prohlaseni-jana-zahradila-a-martina-callanana-k-manifestu-vaclava-klause.
- ¹⁹ *Zahradil, Jan: S Klausem už ODS nepůjde*. Reflex, 7. 11. 2013. On-line: www.ods.cz/clanek/6109-s-klausem-uz-ods-nepujde; *Hájek, Petr: Zástupce bruselského lidu Jan Zahradil káže lidu českému a moravskému*. ParlamentníListy.cz, 30. 9. 2013. On-line: www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Petr-Hajek-Zastupce-bruselskeho-lidu-Jan-Zahradil-kaze-lidu-ceskemu-a-moravskemu-287500.
- ²⁰ *Program hnutí*. Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury, 17. 4. 2013. On-line: www.hnutiusvit.cz/program-hnuti/.
- ²¹ *Chalániová, Daniela: Evropská unie: Co nám nabízejí politické strany?* Evropské hodnoty, 16. 10. 2013. On-line: evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-61001910-evropska-unie-co-nam-nabizeji-politicke-strany.
- ²² *ANO: Programová východiska aneb ANO České republiky*. ParlamentníListy.cz, 7. 9. 2013. On-line: www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-voicum/ANO-2011-Programova-vychodiska-aneb-ANO-Ceske-republice-284790.
- ²³ *Resortní program*. ANO 2011. On-line: www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/resortni-program/.
- ²⁴ *Rozhovor: Andrej Babiš (ANO 2011) – Evropská vize pro Českou republiku*. Evropské hodnoty, 30. 9. 2013. On-line: www.evropskehodnoty.cz/akce/rozhovor-andrej-babis-evropska-vize-proceskou-republiku/.
- ²⁵ *Prosadíme dobře fungující stát. Volební program ČSSD*. ČSSD, 16. 9. 2013. On-line: www.cssd.cz/data/files/volebni_program.pdf, s. 17.
- ²⁶ *ČSSD vítá fakt, že prezident Zeman podepsal dodatek lisabonské smlouvy*. Zahraniční komise ČSSD, 5. 4. 2013. On-line: www.zkcssd.cz/cz/evropska-unie/cr-v-eu/cssd-vita-fakt-dodatek-lisabonske-smlouvy.html.
- ²⁷ Tamtéž.
- ²⁸ *Dienstbier, Jiří: ČR potřebuje evropskou integraci*. EurActiv.cz, 14. 12. 2012. On-line: www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/jiri-dienstbier-cr-potrebuje-evropskou-integraci-010473.
- ²⁹ *ČSSD: Debata o EU by se neměla omezit jen na získávání evropských peněz*. EurActiv.cz, 27. 9. 2013. On-line: www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/cssd-debata-o-eu-by-se-nemela-omezit-jen-na-ziskavani-evropskych-penez-volby-2013-011141; *ČSSD: Prosadíme dobře fungující stát. Volební program ČSSD*, op. cit.
- ³⁰ *Jak se ČSSD staví k návrhům na prohloubení evropské integrace?* Deník Referendum, 15. 9. 2013. On-line: denikreferendum.cz/clanek/16223-jak-se-cssd-stavi-k-navrhum-na-prohloubeni-evropske-integrace.
- ³¹ *ČSSD: Prosadíme dobře fungující stát*, op. cit.
- ³² *Je v zájmu naší země přijmout euro*. Hospodářské noviny, 23. 9. 2013. On-line: www.cssd.cz/aktualne/nazory-a-komentare/j-mladek-je-v-zajmu-nasi-zeme-prijmout-euro/.
- ³³ Tamtéž.
- ³⁴ *ČR nezavede euro dřív než v roce 2019, říká Mládek (ČSSD)*. ČTK, 26. 9. 2013. On-line: www.patria.cz/zpravodajstvi/2443168/cr-nezavede-euro-driv-nez-v-roce-2019-rika-mladek-cssd.html.
- ³⁵ *Přehled: Kdo chce euro a kdo ne?* Evropské hodnoty, 24. 10. 2013. On-line: evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-61066530-prehled-kdo-chce-euro-a-kdo-ne.
- ³⁶ *ODS o termínu pro přijetí eura mlčí, ČSSD navrhuje rok 2021*. ČT24, 23. 9. 2013. On-line: www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/243210-ods-o-terminu-pro-prijeti-eura-mlci-cssd-navrhuje-rok-2021/.

- ³⁷ Viz Beneš, Vít–Mats Braun (2013): Evropský rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal–Ditrych, Ondřej a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2012. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- ³⁸ Poslanecká sněmovna ČR: 253. usnesení výboru pro evropské záležitosti z 36. schůze konané dne 15. listopadu 2012, 15. 11. 2012. On-line: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=137097; Singer, Miroslav: *Bankovní unie a ČR očima ČNB a NB aktuální vývoj bankovního sektoru*. 150. Žofínské fórum, Praha, 7. 5. 2013. On-line: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20130507_zofin.pdf.
- ³⁹ Senát ČR: *Stenozáznam z 1. dne 5. schůze. Balíček k ustavení bankovní unie*, 13. 3. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasovani?action=steno&O=8&IS=4967&D=13.03.2013#b13714.
- ⁴⁰ *Bankovní unii nepotopíme, říká Rusnok*. EurActiv.cz, 19. 12. 2013. On-line: www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/rusnok-bankovni-unii-nepotopime-chceme-ale-chronit-zajmy-cr-011398.
- ⁴¹ Senát ČR: *Stenozáznam z 1. dne 5. schůze. Balíček k ustavení bankovní unie*, op. cit.
- ⁴² Singer, Miroslav: *Bankovní unie a ČR očima ČNB a NB aktuální vývoj bankovního sektoru*, op. cit.
- ⁴³ Senát ČR: *Stenozáznam z 1. dne 5. schůze. Balíček k ustavení bankovní unie*, op. cit.
- ⁴⁴ *Česká republika by se měla stát přidruženým členem bankovní unie*. Glopolis, 11. 4. 2013. On-line: glopolis.org/cs/clanky/tz-ceska-republika-se-mela-stat-pridruzenym-clenem-bankovni-unie/.
- ⁴⁵ Hampl, Mojmír: *Další kus integračního salámu*. Lidové noviny, 27. 6. 2012. On-line: www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2012/cl_12_120627_hampl_ln.html.
- ⁴⁶ Senát ČR: *Stenozáznam z 1. dne 5. schůze. Balíček k ustavení bankovní unie*, op. cit.
- ⁴⁷ *Očima expertů: Máme vstoupit do bankovní unie?* peníze.cz, 17. 1. 2014. On-line: www.penize.cz/ucty-karty/280022-ocima-expertu-mame-vstoupit-do-bankovni-unie.
- ⁴⁸ Hampl, Mojmír: *Should non-euro area countries welcome the banking union?* Europolis Conference, Technische Universität, Berlin, 5. 4. 2013. On-line: https://www.cnb.cz/en/public/media_service/conferences/speeches/hampl_20130405_berlin.html; *EU se hádá, kdo zaplatí kostlivce v bankovních skříních*. Týden, 24. 10. 2013. On-line: www.tyden.cz/rubriky/byznys/svet/eu-se-hada-kdo-zaplati-kostlivce-v-bankovnich-skrinich_286727.html.
- ⁴⁹ Vláda ČR: *Strategie působení ČR v EU. Aktivní politika pro růst a konkurenceschopnou Evropu*, op. cit.
- ⁵⁰ Dědek, Oldřich: *Rodí se jednotný mechanismus pro řešení bankovních krizí v eurozóně*. Ministerstvo financí ČR, 27. 8. 2013. On-line: www.zavedenieura.cz/cs/narodni-koordinacni-skupina/tiskove-centrum/aktuality/2013/rodi-se-jednotny-mechanismus-pro-reseni-1789.
- ⁵¹ *Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví jednotná pravidla a jednotný postup pro řešení problémů úvěrových institucí a některých investičních podniků v rámci jednotného mechanismu pro řešení problémů a jednotného fondu pro řešení problémů bank a mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 (COM(2013) 520 final)*. Brusel, 10. 7. 2013. On-line: eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0520:FIN:CS:PDF.
- ⁵² *EU se dohodla na vzniku fondu pro pomoc bankám v eurozóně*. Euroskop.cz, 19. 12. 2013. On-line: <https://www.euroskop.cz/46/23359/clanek/eu-se-dohodla-na-vzniku-fondu-pro-pomoc-bankam-v-eurozone/>.
- ⁵³ *Sdělení Komise – Návrh prohloubené a skutečně hospodářské a měnové unie: zahájení evropské diskuse, KOM(2012) 777 v konečném znění*. Evropská komise, 28. 11. 2012. On-line: eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0777 & from=CS.
- ⁵⁴ Poslanecká sněmovna: 302. usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze konané dne 28. února 2013 ke sdělení Komise Návrh prohloubené a skutečně hospodářské a měnové unie: zahájení evropské diskuse /kód dokumentu 16988/12, KOM(2012) 777 v konečném znění/, 28. 2. 2013. On-line: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146997.
- ⁵⁵ Poslanecká sněmovna: 328. usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 46. schůze konané dne 30. května 2013, 30. 5. 2013. On-line: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=79107.
- ⁵⁶ Tondl, Gabriele (1995): *Can EU's Cohesion Policy Achieve Convergence?* IEF Working Paper Nr. 9. On-line: epub.wu.ac.at/1536/1/document.pdf; Borrás, Susana–Johansen, Helle (2001): *Cohesion*

- Policy in the Political Economy of the European Union*. Cooperation and Conflict, Vol. 36, No. 1, s. 39–60. On-line: cac.sagepub.com/content/36/1/39.short.
- ⁵⁷ Programové prohlášení vlády Jiřího Rusnoka. Vláda ČR, 2. 8. 2013. On-line: www.vlada.cz/assets/media-centrum/tema/Programove-prohlaseni-vlady-20130802.pdf.
- ⁵⁸ Tamtéž.
- ⁵⁹ Rusnok: ČNB zbourala mýtus silné koruny, euro je pro nás nutnost. iDNES.cz, 20. 12. 2013. On-line: ekonomika.idnes.cz/rusnok-o-eurozone-a-bankovni-unii-dll-ekonomika.aspx?c=A131219_215339_ekonomika_vez.
- ⁶⁰ Česká iniciativa v projektu Východní partnerství. ČRo 6, 4. 2. 2013. On-line: www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/ceska-iniciativa-v-projektu-vychodni-partnerstvi--1171095.
- ⁶¹ MZV ČR: Ministr Kohout: Východní partnerství je naší dlouhodobou prioritou, 28. 11. 2013. On-line: www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2013/x2013_11_28_ministr_kohout_vychodni_partnerstvi_je_nasi_dlouhodobou_prioritou.html.
- ⁶² Lebduška, Michal (2013): *Výjednávání o podpisu asociční dohody. Otevře Ukrajina ve Vilniusu dveře do Evropy?* AMO – Briefing Paper 5/2013. On-line: www.amo.cz/editor/image/produkty1_soubory/amocz-bp-2013-05.pdf.
- ⁶³ Ministr Kohout: ČR k Ukrajině nemlčí. EU musí být jednotná. EurActiv.cz, 5. 12. 2013. On-line: www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/ministr-kohout-cr-je-v-ukrajine-aktivni-eu-musi-byt-jednotna-kyjev-janukovyc-azarov-demonstrace-stropnicky-zaoralek-011353.
- ⁶⁴ Česká iniciativa v projektu Východní partnerství, op. cit.
- ⁶⁵ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 22. listopadu 2012 o volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 (2012/2829(RSP)). Evropský parlament, 22. 11. 2012. On-line: www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0462+0+DOC+XML+V0//CS.
- ⁶⁶ Vláda ČR: *Strategie působení ČR v EU. Aktivní politika pro růst a konkurenceschopnou Evropu*, op. cit.
- ⁶⁷ Tamtéž.
- ⁶⁸ Poslanecká sněmovna: 302. usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze konané dne 28. února 2013 ke sdělení Komise Návrh prohloubené a skutečně hospodářské a měnové unie: zahájení evropské diskuse /kód dokumentu 16988/12, KOM(2012) 777 v konečném znění/, op. cit.
- ⁶⁹ Tamtéž.
- ⁷⁰ Rusnok: EU nemůže čekat, až vyřešíme vlastní spory. Aktuálně.cz, 26. 8. 2013. On-line: zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/rusnok-eu-nemuze-cekat-az-vyresime-vlastni-spory/r~714f42740e2c11e3bb31002590604f2e/.
- ⁷¹ Rusnok: Současná vláda bude vůči EU vstřícnější. EurActiv.cz, 26. 8. 2013. On-line: www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/rusnok-soucasna-vlada-bude-vuci-eu-vstricnejsi-011064.
- ⁷² Projev premiéra Rusnoka na poradě vedoucích zastupitelských úřadů. Euroskop.cz, 26. 8. 2013. On-line: <https://www.euroskop.cz/47/23055/clanek/projev-premiera-rusnoka-na-porade-vedoucich-zastupitelskych-uradu/>.
- ⁷³ Poslanecká sněmovna: 318. usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 45. schůze konané dne 23. května 2013 k návrhu směrnice Rady, kterou se provádí posílená spolupráce v oblasti daně z finančních transakcí /kód dokumentu 6442/13, KOM(2013) 71 v konečném znění/, 23. 5. 2013. On-line: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=175089.
- ⁷⁴ Vláda ČR: Programové prohlášení vlády Jiřího Rusnoka, 2. 8. 2013. On-line: www.vlada.cz/assets/media-centrum/tema/Programove-prohlaseni-vlady-20130802.pdf.
- ⁷⁵ Agendu EU bude řídit Úřad vlády. E15, 5. 8. 2013. On-line: zpravy.e15.cz/domaci/politika/agendu-eu-bude-ridit-urad-vlady-1011277.
- ⁷⁶ Beneš, Vít–Braun, Mats (2011): Evropský rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal–Ditrych, Ondřej a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2010: Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- ⁷⁷ Agendu EU bude řídit Úřad vlády, op. cit.
- ⁷⁸ Kohout pokračuje v rošádách na ministerstvu. ČT24, 19. 7. 2013. On-line: www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/235312-kohout-pokracuje-v-rosadach-na-ministerstvu/.
- ⁷⁹ První přímé prezidentské volby poznamenaly emocionální kampaň. EurActiv.cz, 6. 2. 2013. On-line:

- www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/ceske-prezidentske-volby-poznamenaly-emocionalni-kampane-010588.
- ⁸⁰ Červinková, Monika–Kulhavá, Lucie (2013): *Karel Schwarzenberg a Miloš Zeman: Pozitivní a negativní kampaň k prezidentským volbám*. Naše společnost, Vol. 2013, No. 2, s. 20. On-line: cvvm.soc.cas.cz/en/media/com_form2content/documents/c3/a6937/f11/Schwarzenberg%20a%20Zeman_Pozitivni%20a%20negativni%20kampan%20k%20prezidentskym%20volbam.pdf.
- ⁸¹ Dostál, Vít–Eberle, Jakub–Kuzvart, Jan (2013): *Sto dnů Miloše Zemana v zahraniční politice*. AMO Briefing Paper 3/2013. On-line: www.amo.cz/editor/image/produkty1_soubory/amoczbp-2013-03.pdf.
- ⁸² Zeman, Miloš: *Evropská unie by neměla řešit kvóty pro ženy či úsporné žárovky*. deník.cz, 19. 4. 2013. On-line: www.denik.cz/z_domova/milos-zeman-evropska-unie-by-nemela-resit-kvoty-pro-zeny-ci-usporne-zarovky-2013.html.
- ⁸³ Zeman, Miloš: *Jsmo eurofederalisté. Tím je řečeno vše*. EurActiv.cz, 25. 5. 2010. On-line: www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/milos-zeman-jsmo-eurofederaliste-tim-je-receno-vs-e-007524; *Debata: Grilování Miloše Zemana*. Evropské hodnoty, 1. 1. 2013. On-line: www.evropskehodnoty.cz/akce/debata-grilovani-milose-zemana-2/.
- ⁸⁴ *Zeman nepůjde v zahraniční politice proti vládě, ubezpečuje Kmoníček*. iDNES.cz, 28. 4. 2013. On-line: zpravy.idnes.cz/zeman-bude-podle-kmonicka-respektovat-vladni-zahranicni-politiku-1cd/domaci.aspx?c=A130428_141948_domaci_jj; Zeman není Klaus. Zahraniční politika nebude dvojkolejná, ujistil v ČTK Kmoníček. ParlamentníListy.cz, 28. 4. 2013. On-line: www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zeman-neni-Klaus-Zahranicni-politika-nebude-dvojkolejna-ujistil-v-CT-Kmonicek-270362.
- ⁸⁵ Kalan, Dariusz: *Bye-bye Mr Klaus! Bye-bye euroscepticism?* EUobserver, 25. 1. 2013. On-line: euobserver.com/opinion/118860; *Czechs elect pro-European Miloš Zeman for president*. EurActiv.com, 28. 1. 2013. On-line: www.euractiv.com/elections/social-democrat-milos-zeman-elec-news-517386.
- ⁸⁶ *Senát a EU*. Euroskop.cz. On-line: <https://www.euroskop.cz/8967/sekce/senat-a-eu/>.
- ⁸⁷ Poslanecká sněmovna: *302. usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze konané dne 28. února 2013 ke sdělení Komise Návrh prohloubené a skutečně hospodářské a měnové unie: zahájení evropské diskuse /kód dokumentu 16988/12, KOM(2012) 777 v konečném znění/, op. cit.*
- ⁸⁸ Poslanecká sněmovna: *328. usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 46. schůze konané dne 30. května 2013, op. cit.*
- ⁸⁹ Tamtéž.
- ⁹⁰ Poslanecká sněmovna: *287. usnesení výboru pro evropské záležitosti z 41. schůze konané dne 24. ledna 2013 k uspořádání setkání výborů pro evropské záležitosti parlamentů zemí Visegrádské čtyřky v České republice, 24. 1. 2013. On-line: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=140073*.
- ⁹¹ Poslanecká sněmovna: *303. usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze konané dne 28. února 2013 k informaci o probíhající diskusi o posílení demokratické legitimacy a odpovědnosti ve vztahu k užší měnové a hospodářské unii na úrovni národních parlamentů členských států EU a v Evropském parlamentu, 28. 2. 2013. On-line: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=147001*.
- ⁹² *Směrnice Evropského parlamentu a Rady o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků (COM(2012) 788 final)*. On-line: eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0788:FIN:CS:PDF.
- ⁹³ Poslanecká sněmovna: *Odůvodněné stanovisko Poslanecké sněmovny České republiky ohledně návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků (COM(2012)0788 – C7-0420/2012 – 2012/0366(COD)), 8. 2. 2013. On-line: www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARG+PE-504.386+01+DOC+PDF+V0//CS & language=CS*.
- ⁹⁴ Vláda ČR: *Rámcová pozice ČR. Návrh směrnice Evropského parlamentu a rady o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje*

- tabákových výrobků a souvisejících výrobků*, 21. 1. 2013. On-line: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=141984.
- ⁹⁵ Senát: *Studie dopadů usnesení Senátu na postoje vlády 2013*, 4. 4. 2014. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/web/dopady_usneseni.
- ⁹⁶ Tamtéž.
- ⁹⁷ Senát: *118. usnesení Senátu z 5. schůze, konané dne 13. března 2013 ke sdělení Komise Evropského parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Obnovitelná energie: významný činitel na evropském trhu s energií /senátní tisk č. K 171/08/*, 13. 3. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/67725/57017.
- ⁹⁸ Senát: *245. usnesení Senátu z 11. schůze, konané dne 21. června 2013 ke sdělení Komise Evropského parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zajistit fungování vnitřního trhu s energií /senátní tisk č. K 005/09/*, 21. 6. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/68983/58016.
- ⁹⁹ Senát: *241. usnesení Senátu z 11. schůze, konané dne 21. června 2013 k návrhu směrnice Rady, kterou se provádí posílená spolupráce v oblasti daně z finančních transakcí /senátní tisk č. N 032/09/*, 21. 6. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/68978/58011.
- ¹⁰⁰ Senát: *230. usnesení Senátu z 11. schůze, konané dne 20. června 2013 ke sdělení Komise Návrh prohloubené a skutečné hospodářské a měnové unie: zahájení evropské diskuse /senátní tisk č. K 11/09/*, 20. 6. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/68941/57976; *231. usnesení Senátu z 11. schůze, konané dne 20. června 2013 ke koordinaci hospodářských reforem v EU /senátní tisky č. K 54/09 a K 55/09/*, 20. 6. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/68942/57977.
- ¹⁰¹ Senát: *115. usnesení Senátu z 5. schůze, konané dne 13. března 2013 k balíčku k ustavení bankovní unie /senátní tisky č. N 189/08, N 190/08 a K 192/08/*, 13. 3. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/67720/57012.
- ¹⁰² *Senát a EU*, op. cit.
- ¹⁰³ Senát: *345. usnesení Senátu ze 14. schůze, konané dne 9. října 2013 k návrhu nařízení Rady o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce /senátní tisk č. N 82/09/*, 9. 10. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/70198/58963.
- ¹⁰⁴ Senát: *346. usnesení Senátu ze 14. schůze, konané dne 9. října 2013 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) /senátní tisk č. N 83/09/*, 9. 10. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/70199/58964.
- ¹⁰⁵ *Evropský žalobce dostal žlutou kartu*. Euroskop.cz, 7. 11. 2013. On-line: <https://www.euroskop.cz/46/23187/clanek/evropsky-zalobce-dostal-zlutou-kartu/>; Senát: *O čem se mluví: Stručný týdenní výběr událostí EU*. Kancelář Senátu PČR, Oddělení pro EU, 1. 11. 2013. On-line: www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/70376/59111.
- ¹⁰⁶ Tetourová, Eva–Škvorová, Markéta (2013): *Projekt evropského veřejného žalobce*. Parlamentní Institut, Studie č. 5. 340. On-line: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=91751.
- ¹⁰⁷ Hampl, Mojmir: *Should non-euro area countries welcome the banking union?*, op. cit.
- ¹⁰⁸ *Bankovní unie se přiblížila, Česku ještě nehrozí*. E15, 19. 12. 2013. On-line: zpravy.e15.cz/zahranicni/ekonomika/bankovni-unie-se-priblizila-cesku-jeste-nehrozi-1048351.
- ¹⁰⁹ Štěpánek, Pavel (2013): *Resolution fund, the deposit guarantee scheme and more*. Příspěvek na konferenci Eurozone and the Banking Union, 14. 3. 2014. On-line: www.dokumenty-iir.cz/EventsFiles/2014/Pavel_Stepanek.pdf.
- ¹¹⁰ Sobíšek, Pavel: *Bankovní unie ovlivní české banky, klienti to ale nepocítí*. EurActiv.cz, 19. 12. 2013. On-line: www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/interview/pavel-sobisek-bankovni-unie-by-klienty-bank-ovlivnit-nemela-011395.
- ¹¹¹ Singer, Miroslav: *Bankovní unie a ČR očima ČNB a NB aktuální vývoj bankovního sektoru*. 150. Žofínské fórum, Praha, 7. 5. 2013. On-line: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20130507_zofin.pdf.

- ¹¹² Zeman podpořil návrh na jednotnou evropskou daň pro firmy 25 procent. iDNES.cz, 10. 6. 2013. On-line: ekonomika.idnes.cz/zeman-podporil-vyssi-dane-firmam-i-rust-minimalni-mzdy-pgz-/ekonomika.aspx?c=A130610_150921_ekonomika_kop.
- ¹¹³ Přípomínky Svazu průmyslu a dopravy České republiky k návrhu Rámce Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací. Svaz průmyslu a dopravy České republiky, 13. 2. 2014. On-line: ec.europa.eu/competition/consultations/2013_state_aid_rdi/confederation_industry_czech_republic_spcr.pdf; *Stanovisko k materiálu Evaluation in the field of State aid – Draft Methodological Guidance Paper*. Svaz průmyslu a dopravy České republiky, 23. 1. 2014. On-line: ec.europa.eu/competition/consultations/2013_state_aid_modernisation/cz_spcr_cs.pdf.
- ¹¹⁴ *Position paper on „draft guidelines on regional State aid for 2014–2020“*. Svaz průmyslu a dopravy České republiky, 14. 3. 2013. On-line: ec.europa.eu/competition/consultations/2013_regional_aid_guidelines/sp_cs.pdf.
- ¹¹⁵ Vláda ČR: *Pracovní tým tripartity pro EU se zabýval přípravou prosincové Evropské rady*, 18. 12. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/pracovni-tym-tripartity-pro-eu-se-zabyval-pripravou-prosincove-evropske-rady-114695/.
- ¹¹⁶ Vláda ČR: *Národní program reformem České republiky 2013*. Úřad vlády České republiky, 24. 4. 2013. On-line: ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2013_czech_cs.pdf; *Na Úřadu vlády se sešel pracovní tým tripartity k diskusi o evropských tématech*, 2. 4. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/na-uradu-vlady-se-sesel-pracovni-tym-tripartity-k-diskusi-o-evropskych-tematech-104847/.
- ¹¹⁷ *Záznamy z jednání Plenárních schůzí RHSD ČR*. Ministerstvo práce a sociálních věcí. On-line: www.mpsv.cz/cs/6857.
- ¹¹⁸ *Česko patří v čerpání evropských dotací mezi nejhorskí*. Novinky.cz, 5. 8. 2013. On-line: www.novinky.cz/ekonomika/309615-cesko-patri-v-cerpani-evropskych-dotaci-mezi-nejhorsimi.html; *Analýza čerpání evropských fondů a krizové plány*. Ministerstvo pro místní rozvoj – Národní orgán pro koordinaci, únor 2014. On-line: www.asocr.cz/addons/107%20RHSD/Analyza_cerpani_evropskych_fondu_a_krizove_plany.pdf.
- ¹¹⁹ *Fraud and Corruption Risks Related to EU Funds Implementation*. Transparency International Czech Republic, září 2013. On-line: www.transparency.cz/doc/EU_funds_watch_Report_Czech_Republic.pdf.
- ¹²⁰ *Chyby v dotacích neberou konce, Brusel dal stopku ROPu Severovýchod*. ČT24, 14. 8. 2012. On-line: www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/192107-chyby-v-dotacich-neberou-konce-brusel-dal-stopku-ropu-severovychod/.
- ¹²¹ *Nakorekce EK by mohla jít miliarda z Národního fondu, navrhl Kalousek*. Novinky.cz, 8. 7. 2013. On-line: www.novinky.cz/ekonomika/307178-na-korekce-ek-by-mohla-jit-miliarda-z-narodniho-fondu-navrhl-kalousek.html.
- ¹²² *Kraje jsou ochotné zaplatit polovinu z 2,5 miliardy do ROP SZ*. vz24.cz, 26. 2. 2013. On-line: www.vz24.cz/clanky/kraje-jsou-ochotne-zaplatit-polovinu-z-2-5-miliardy-do-rop-sz/; *Na korekce EK by mohla jít miliarda z Národního fondu, navrhl Kalousek*, op. cit.; *Zodpovědnost za chyby v dotacích mají kraje, zopakovalo MF*. vz24.cz, 26. 3. 2013. On-line: www.vz24.cz/clanky/zodpovednost-za-chyby-v-dotacich-maji-kraje-zopakovalo-mf/; *Hejtmani chtějí s vládou řešit korekce a úlohu krajů v dalším programovacím období*. Parlamentní magazín, 18. 7. 2013. On-line: www.parlamentnimagazin.cz/hejtmani-chteji-s-vladou-resit-korekce-a-ulohu-kraju-v-dalsim-programovacim-obdobi/.
- ¹²³ *Okoordinaci fondů EU se bude v období 2014+ starat nová nadrezortní rada*. EurActiv.cz, 6. 6. 2013. On-line: www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/o-koordinaci-fondu-eu-se-bude-v-obdobi-2014-starat-nova-nadrezortni-rada-kopicova-dotace-010876; *Pracovní skupiny k budoucnosti kohezní politiky*. Ministerstvo pro místní rozvoj. On-line: www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Pracovni-skupiny.
- ¹²⁴ *Rusnok: Čerpání peněz EU nesmí být trestem*. E15, 19. 7. 2013. On-line: zpravy.e15.cz/domaci-politika/rusnok-cerpani-penez-eu-nesmi-byt-trestem-1007834; Vláda ČR: *Tisková konference po jednání vlády s Asociací krajů ČR*, 19. 7. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/media-centrum/

tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-vlady-s-asociaci-kraju-cr--19--cervence-2013--108991/.

- ¹²⁵ *Kraj šetří, kde jen může. Na svém zastoupení v Bruselu uspořil miliony.* iDNES.cz, 23. 7. 2013. On-line: liberec.idnes.cz/evropska-unie-dotace-brusel-puta-d4z-/liberec-zpravy.aspx?c=A130723_083159_liberec-zpravy_ddt.
- ¹²⁶ *Pardubický kraj už nebude mít v Bruselu stálého pracovníka.* vz24.cz, 12. 1. 2013. On-line: www.vz24.cz/clanky/pardubicky-kraj-uz-nejbude-mit-v-bruselu-staleho-pracovnika/.
- ¹²⁷ Teschnarová, Martina (2013): *Regiony v evropské aréně rozhodování: případová studie zastoupení krajů České republiky* (diplomová práce). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 57–58. On-line: theses.cz/id/s8lm3r/TESCHNAROVA_MARTINA_DP.pdf.
- ¹²⁸ Tamtéž, s. 64.
- ¹²⁹ *Zahraníční politika za Rusnokovy vlády: Pád do irelevance? Česká pozice,* 17. 12. 2013. On-line: ceskapozice.lidovky.cz/zahranicni-politika-za-rusnokovy-vlady-pad-do-irelevance-pzs-/tema.aspx?c=A131211_230441_pozice_137678.
- ¹³⁰ *Český státní tajemník pro EU: Produkt našeho nezájmu o Evropu.* Česká pozice, 12. 12. 2013. On-line: ceskapozice.lidovky.cz/cesky-statni-tajemnik-pro-eu-produkt-naseho-nejzajmu-o-evropu-pti-/tema.aspx?c=A131211_113418_pozice_138120.
- ¹³¹ *Vláda ČR: Projev předsedy vlády ČR na národním fóru o budoucnosti EU,* 25. 4. 2013. On-line: www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/vyznamne-projevy/projev-predsedy-vlady-cr-na-narodnim-foru-k-budoucnosti-eu--25--dubna-2013-105975/.